

Kennisnetwerk Archieven

Kennistournee BRAIN/KVAN en Nationaal Archief

Alle verslagen

Assen: Mireille Reijs;

Den Bosch, Utrecht, Zwolle, Bergen op Zoom, Haarlem: Margreet Windhorst

De uitnodiging

Beste collega,

BRAIN/KVAN en het Nationaal Archief organiseren samen zes bijeenkomsten door het hele land, met als doel een geactualiseerde Kennis- en Innovatieagenda voor de archiefsector op te stellen. Een gezamenlijke agenda die inspeelt op de kennisbehoefte in de sector. Een agenda die ook de basis biedt om samenwerking en kennisdeling verder te versterken. BRAIN/KVAN organiseert deze gesprekken samen met het NA, omdat deskundigheidsbevordering een speerpunt in de onlangs vastgelegde nieuwe ambities is.

De inbreng van professionals die zich met kennis en kennisontwikkeling bezig houden is daarbij van groot belang, zeker nu het Innovatieprogramma Archief 2020 is beëindigd. Graag verzoeken wij u daarom om deze uitnodiging door te geleiden naar een of twee collega's die uw instelling bij een van de bijeenkomsten kan vertegenwoordigen. En die ook de opgedane ervaringen terug kunnen brengen naar de eigen organisatie.

Tijdens de bijeenkomsten staat, na een korte toelichting op het kennisnetwerk archieven, de inventarisatie van de *kennisbehoefte* centraal. Wij zoeken gesprekspartners die de behoefte aan kennis zo concreet mogelijk kunnen aangeven. Welke vragen willen we de komende jaren beantwoorden? Welke zijn de urgentste? Welke eerder opgepakte onderwerpen of thema's (zoals o.a. te vinden in de Kennis- en Innovatie-agenda 2015) vragen om een vervolg? En: wie heeft al kennis opgedaan die kan helpen om die vragen te beantwoorden? Hoe gaan we samen die kennisvragen beantwoorden? Hoe gaan we dat doen?

De bijeenkomst heeft een inloop vanaf 09.30 en start om 10.00. De afsluiting, na een lunch, is uiterlijk 13.30 uur. Zie hier waar en wanneer de bijeenkomsten georganiseerd gaan worden:

Datum en tijd	regio	plaats
Woensdag 15 februari 10.00 – 13.30 uur	Groningen/Friesland/Drenthe	Drents Archief Brink 4 (entree Museumlaantje) Assen
Woensdag 29 maart 10.00 – 13.30 uur	Oost-Brabant/Limburg	Brabants Historisch Informatie Centrum Zuid-Willemsvaart 2 Den Bosch
Donderdag 6 april 10.00 – 13.30 uur	Flevoland/Utrecht	Het Utrechts Archief Hamburgerstraat 28 Utrecht
Donderdag 13 april 10.00 – 13.30 uur	Overijssel/Gelderland	Historisch Centrum Overijssel Van Wevelinkhovenstraat Zwolle
Donderdag 20 april 10.00 – 13.30 uur	West-Brabant/Zeeland	West-Brabants Archief Hofstraat 2b Bergen op Zoom
Maandag 24 april 10.00 – 13.30 uur	Noord- en Zuidholland	Noord-Hollands Archief Jansstraat 40 Haarlem

Heel graag verwelkomen wij vertegenwoordigers van uw organisatie tijdens een van de bijeenkomsten. Het ingevulde aanmeldformulier (bijlage 1) stuurt u naar SecretariaatBedrijfsvoering@nationaalarchief.nl.

En als u vragen heeft naar aanleiding van dit bericht dan horen we die vanzelfsprekend graag van u.

Met hartelijke groet,

Puck Huitsing, programma-coördinator voor BRAIN/KVAN

Arjen van der Kuijl, adviseur kennisfunctie Nationaal Archief

(e-mail: arjen.van.der.kuijl@nationaalarchief.nl; tel. 06 54 33 89 65)

Bijlagen: Antwoordformulier (bijlage 1), Toelichting op de bijeenkomst (bijlage 2) en de Kennis- en Innovatiekalender voor de archiefsector uit 2015 (bijlage 3).

Kennistournee BRAIN/KVAN en Nationaal Archief; verslag van de eerste bijeenkomst , 15 februari 2017 Assen

Welke kennis hebben we nodig? En hoe zorgen we samen dat die er komt?

Waar: Drents Archief in Assen

Wie: georganiseerd door Nationaal Archief en BRAIN/KVAN

Aanwezig: 12 professionals uit de archief- en informatiesector, zie bijlage

Over de Kennistournee

KVAN/BRAIN en Nationaal Archief organiseren begin 2017 zes bijeenkomsten door het hele land, om een geactualiseerde Kennis- en Innovatieagenda (K&I) voor de archiefsector op te stellen; een gezamenlijke agenda die inspeelt op de kennisbehoefte in de sector. De gesprekken vinden plaats van februari tot en met april in Assen, Den Bosch, Utrecht, Zwolle, Bergen op Zoom en Haarlem, steeds van 10 uur tot 13.30 uur. Vertegenwoordigers van alle archiefinstellingen zijn van harte welkom!

Indeling verslag

- **1 Opening** door dagvoorzitter Puck Huitsing, programma-coördinator KVAN/BRAIN > *waarom zijn we hier vandaag bij elkaar, hoe gaan we als sector om met de archieffunctie in een snel veranderende wereld? Oplossing: samen kennis ontwikkelen en delen.*
- **2 Toelichting op het Landelijk Kennisnetwerk Archieven**, door Arjen van der Kuijl (Nationaal Archief) > *wat is het dit netwerk, hoe 'werkt' het, welke ontwikkelpunten staan er onze gezamenlijke agenda en: vertel vandaag welke erbij moeten, en welke er af kunnen!*
- **3 Verzamelen van kennisvragen en –behoeften**, door de hele groep. > *vanaf de eerste minuut was er een levendige en open discussie. De kennisvragen en 'ontwikkelgebieden' die dat opleverde, werden verzameld en staan in dit verslag. Daarnaast verzamelde men in kleinere groepjes kennisvragen, waarna elke groep met een top-3 kwam. Ook deze kennisvragen vind je in dit verslag.*
- **4 Afsluiting**, door Puck Huitsing en Arjen van der Kuijl

Waarom nieuwe kennis en hoe gaan we dat samen organiseren?

"Op naar nieuwe manieren van werken én denken"

1 Opening door dagvoorzitter Puck Huitsing

Huitsing: "De wereld verandert in snel tempo. Hoe moeten we daarop anticiperen? Hoe ziet de archieffunctie eruit in de 21e eeuw en hoe gaan we die organiseren? Die archieffunctie goed borgen kan alleen als je samenwerkt. Daarom sloegen BRAIN en KVAN in 2015 de handen ineen, en startten een nauwere samenwerking. Een van de initiatieven is de kennistournee, samen met het Nationaal Archief. Samen inventariseren we welke (kennis)vragen de sector heeft. Welke nieuwe ontwikkelingen en denkrichtingen zijn van belang? Waar loopt men tegenaan? Waar moeten we op innoveren? Van welke onderwerpen zou het goed zijn als er nieuwe kennis werd ontwikkeld en gedeeld? Want het 'wegennetwerk' waarlangs dat kan, ligt er al: het Landelijk Kennisnetwerk Archieven.

Huitsing: "Door de digitalisering zitten we niet meer op een papieren eiland. We maken deel uit van een keten. Het is goed als we ons daarvan bewust zijn. We moeten ons vervolgens afvragen: wat is de positie van de archieffunctie in de keten? En wat is onze rol? Neem bijvoorbeeld het

‘nepnieuws’ dat nu speelt: berichten die als echt nieuws worden gepresenteerd. **De kern van de archieffunctie is de betrouwbaarheid van informatie. Maar hoe ga je daarmee om in deze tijd?**”

Een prikkelende vraag! Enkele reacties uit de zaal

“In de VS is de bescherming van informatie ook een taak van de archiefinstellingen. Die ‘harvesten’ sites, ter bescherming van informatie.”

“Het onderscheid maken in informatie (echt of niet echt?) is geen taak van de archieffunctie. Wel: laten zien dat het er is, en zorgen voor het behoud ervan. Constateren of iets fake is of niet, dat ligt bij de rechter of historicus.”

“Is er wel zo veel veranderd? We houden ons nu bezig met nullen en enen, maar het draait wel om de echtheid van informatie. Neem een oorkonde uit 1450. De archieffunctie ligt in de beschikbaarstelling en het behoud, en daarnaast het bieden van contextinformatie: hoe is de informatie gevormd?”

“In feite bemoei je je als archivaris niet met de inhoud. Maar dat doe je wel degelijk als je doet aan waardering en selectie: de regels zijn subjectief, bepaald door context en personen.”

“Waardering en selectie staan onder druk. Als provinciaal archivaris bijvoorbeeld hoefje je vroeger alleen iets te weten over de provincie. Nu moet je overal verstand van hebben.”

Een andere manier van denken, een andere manier van werken

Huitsing: “De archieffunctie gaat over informatie. En die informatie verandert razendsnel. De hoeveelheden data nemen toe. En ook de vorm: er komen steeds nieuwe soorten informatie (*social media*). De gebruiker ziet die brokjes informatie niet als gescheiden, maar als één geheel. Met de informatie veranderen ook de vraagstukken *rondom* informatie, denk aan veiligheid en privacy. En: omdat informatie verandert, vraagt dat **om een andere manier van denken:**

- * Niet vanuit instelling of gespecialiseerde professie
- * Vanuit gebruiker
- * Vanuit netwerken
- * Met nieuwe vormen en technologie

En als archiefprofessionals, vraagt dat ook om **een andere werkwijze:**

- * Omgaan met **continue verandering**
- * Van ‘vaste’ rollen naar **veranderende rollen**, continu leren – ook in experimenten
- * Van formele organisaties naar **netwerken**
- * Van eenduidige communicatie naar **delen van kennis en informatie**

2. Introductie op het Landelijk Kennisnetwerk Archieven en Kennis & Innovatie Agenda

“De kennis die er is, moeten we delen. En nieuwe kennisvragen samen beantwoorden.”

Van der Kuijl: “Hart van het opbouwen van het landelijk kennisnetwerk archieven is: in gesprek en aan het werk gaan met professionals uit de sector. En daarom is deze tournee zo ontzettend leuk en waardevol! Voor de eerste K&I Agenda voerden we zo’n 40 gesprekken. Voornamelijk met mensen uit de archiefsector, ja. Maar ook nadrukkelijk met de vraag: wat is jouw kennisbehoefte in relatie tot

jouw zorgdrager(s)? Vervolgstep zal zijn dat we ons richten op verbinding met de archiefvormer, en met het onderwijs. Ook willen we in gesprek gaan met gebruikers.”

“Het Nationaal Archief is niet het centrum van alle kennis, maar is wel een partij met slagkracht, in een kennisnetwerk van gelijkwaardige spelers. Alleen samen komen we tot de innovatie die de sector nodig heeft. Daarom werken we samen aan de opbouw van een landelijk kennisnetwerk archieven. Dat bestaat uit:

- **De Kennis- en Innovatie Agenda.** Gemaakt door en voor archiefprofessionals. Op de agenda staat een wisselend aantal te beantwoorden generieke kennisvragen – vragen die bij meer partijen leven.
- **Een online Kennisnetwerk:** 15 (tot nu toe) online Kennisplatforms op Pleio, op verschillende kennisgebieden. Specialististen kunnen daar kennis doorgeven, vragen stellen enzovoort.

De kennisplatforms:

- **Een sterke kennisfunctie:** in het veld en binnen het Nationaal Archief.
- **Een Kennisloket.** Bij het Nationaal Archief. Voor de beantwoording van complexe vragen van de sector. En voor het bijeenbrengen van kennisvraag en –behoefte (via de Kennismakelaar).

Ook voor papieren professionals

De online kennisplatforms zijn zeker niet alleen voor de digitale kant van ons vakgebied. Ze zijn nadrukkelijk ook voor papieren kennis. Word lid, start een discussie; er zijn geen drempels! En vanaf voorjaar 2017 heeft de Pleio-omgeving een nieuw, modern jasje. Veel gebruiksvriendelijker!

Elkaar ontmoeten, hoe en waar? Enkele reacties uit de zaal

“Prima die kennisplatforms. Maar wat is de verhouding tussen BREED en discussiefora zoals LinkedIn? Hoe voorkomen we dat op verschillende plekken dezelfde discussies worden gevoerd?”

Antwoord van Arjen: “Wij zijn in overleg met BREED en Info2020 over integratie tot 1 platform – ook met Archief 2.0. Een flinke ambitie, we hopen dat dat in 2017 lukt.”

“Pleio is vrij anoniem; we willen elkaar ook graag live ontmoeten.”

Antwoord: “Dat komt goed uit: want bij de kennisplatforms hoort dat er minstens twee live bijeenkomsten per jaar zijn. Het NA faciliteert de trekkers van de platforms die die bijeenkomsten organiseren.”

Enkele kennisvragen en –behoeften uit de zaal

- *Is er een mogelijkheid tot een online entree? Een centrale online toegang waar je kunt beginnen met zoeken naar kennis over je vakgebied.*
- *Kan het online kennisplatforms worden uitgebreid met een platform met basisprincipes? Een samenhangend geheel (basismodel) met theoretische onderbouwing waarmee je de rest kunt begrijpen.*
- *Kan het online kennisplatforms worden uitgebreid met een platform Toezicht? Een plek waar toezichtprofessionals elkaar kunnen ontmoeten en kennis kunnen uitwisselen.*

Thema: Continu leren: wat is dat?

Huitsing: “We willen een lerende sector worden. Continu leren, maar wat is dat? Voor echte verandering is geen blauwdruk te geven. Het is net als met de zelfrijdende auto: je kunt ‘m wel verzinnen maar je weet nooit hoe die in de steeds veranderende praktijk gaat werken. Technieken en methoden van nu, passen vaak niet bij de ontwikkelingen en mogelijkheden van straks. Onbekend nu is hoe de archiefinstelling en het vak van archiefprofessionals er over 20 jaar uit zien. Daarom: ga samen experimenteren en onderzoeken. Zo kom je op antwoordrichtingen.”

Enkele reacties uit de zaal

*“Een mogelijke richting is: probeer in plaats van bewerkster van informatie regisseur van architectuur te worden. **Het ‘documentdenken’ is een gepasseerd station; we werken nu met vluchtig vormgegeven informatie. We moeten uitzoeken: wat is datgene waar we ons tbv de archieffunctie tegenaan moeten bemoeien?**”*

“Zo lang wij als archiefprofessionals aan de achterkant blijven harken, blijven we met de problemen zitten die er nu zijn. **Ga je echter vanuit de archieffunctie vragen stellen** en het gesprek zoeken met andere partijen (administratie, ICT, bestuurders enzovoort), dan is er een manier om die archieffunctie goed te beleggen in de organisatie.”

*“Veel andere beroepsgroepen doen (onbewust) een deel van ons werk, zoals ICT’ers en architecten. Die moet je zien te vinden. **Wat doen zij precies, wat is anders en wat is gelijk?** Wij kunnen dan bekijken wat ons aandeel is, een aangeven hoe dat moet. Of zou moeten ;-)”*

“DIV = archiveriswerk. Dat is een standpunt uit de jaren dertig. Denk vanuit de keten van informatie maken. Kijk naar de continuïteit, naar de levensloop van informatie en nodig de mensen uit die daarbij betrokken zijn – niet vanuit hun functie maar vanuit hun rol. En kijk bij welke instituties (Gemeenschappelijke Regelingen!) je aan tafel moet zitten.”

Thema: een archieffunctie zonder archiefinstelling, kan dat?

Huitsing: “De ‘oude’ archieffunctie was: het bewaren van informatie, zodat er een geschiedenis was te reconstrueren van instituties. Die rol moet bewaard blijven, maar moet dat binnen een archiefinstelling? Wat wordt onze rol als zorgdragers al hun informatie in de cloud gooien? Als we in deze moderne tijd een rol willen hebben in de informatieketen, dan moeten we antwoord geven op de vraag: wat is onze rol dan? Waar zijn wij van en hoe vul je dat in? Denk daar samen over na, zet het op papier. Zeg niet: daar heb ik het te druk voor met m’n werk. Want collega’s: DIT IS UW WERK!

Enkele reacties uit de zaal

“Wij zijn de regisseur van een keten, **de brug tussen archiefvormer en gebruiker**. Het draait bij ons om het gebruik van informatie door de bezoeker: die moet jij toegang geven tot betrouwbaar materiaal. Bij dat materiaal moeten wij kunnen aangeven wat het is en waar het vandaan komt. Wij geven gezag en autoriteit aan informatie *omdat* we het in huis hebben.”

“Dat laatste geldt vooral voor erfgoedinstellingen. Maar minder voor nieuwe digital born informatie voor volgende generaties.”

“Volgende generaties? De klant wil informatie en die wil het NU. Archiveren ging altijd al veel meer dan om bewaren alleen; het gaat vooral over gebruik.”

3 Kennisvragen uit deze Kennistournee

Met welke vragen kloppen archiefvormers bij ons aan? Welke kennis hebben we in huis om die vragen te kunnen beantwoorden? En nog belangrijker: welke kennis missen wij nog (Kennisvraag). Op basis van deze vragen gingen de deelnemers aan de slag om een aantal concrete kennisvragen in kaart te brengen. Dit zijn de resultaten:

Kennisvraag 1: Wat betekent ‘overbrenging in dit (digitale) tijdperk en hoe gaat de uitvoering?

Wij zitten meer vooraan in het proces. En nu informatieobjecten (vaak) niet fysiek meer zijn, maar digitaal, is er een actualisatie nodig van het aloude begrip ‘overbrenging’. Omdat het (vaak) geen fysieke handeling meer is, maar een geautomatiseerde > hoe doe je dat in de praktijk? Dat is een uitdaging. Onze oude basis voor overbrenging is wettelijk/juridisch, maar het begrip moet onder de loep worden gelegd: wat zijn in de praktijk de gevolgen voor privacy en openbaarheid? **Pluspunt:** er is al veel kennis over overbrenging in de archiefwetsfeer. Maar die kennis is niet operationeel genoeg.

Enkele reacties uit de zaal

“Een oplossing zou zijn dat je nieuwe labels hangt aan je informatieobjecten. Op systeemniveau is er een aanvulling nodig op functionele specificaties.”

Kennisvraag 2: Wie zijn onze digitale klanten, nu en straks?

Onze klanten, daar doen we het voor. Pluspunt: we hebben al veel kennis over wat zij zoeken/willen, en hoe je het aanbod vormgeeft. Maar: we zijn gewend om op ene bepaalde manier toegang te geven. En kennen vooral onze fysieke klant, aan de balie. Maar digitale klanten laten geen spoor na.

Wie zijn nu onze *digitale* klanten (*onze huidige klanten*), wat willen zij wel en niet? En hoe kun je die wensen (pro-actief) signaleren? Nu gevormde archieven worden pas over 20 jaar openbaar. Wie zijn in de (nabije) toekomst onze digitale klanten (*onze toekomstige klanten*)?

Enkele reacties uit de zaal

“Een oplossing is: kies bewust voor de gebruiker van nu. Wil je bijvoorbeeld een site bouwen, vorm dan een groepje van verschillende klanten, van journalisten tot historici en gewone bezoekers. Laat hen vertellen hoe wij een site moeten inrichten. Daar zijn we vaak nog te huiverig voor. Maar zoek verbinding met de vraag. En vraag wat gebruikers later ook van de site vinden. Want ook dat doen we vaak nog niet eens.”

“Van archiefvormer naar gebruiker; wij als archieven zitten daartussen. Maar moeten wij die hele brug ook regisseren? Veel dingen kan de archiefvormer heel goed zelf, en kunnen zij ook beter. Daar hoeven wij helemaal niet tussen te zitten. Voor de toekomst zie ik voor archiefinstellingen zowel een breder beeld – omdat we meer dingen doen. Maar ook smaller: veel doet de archiefvormer zelf.”

“Onze functie is dat wij gevalideerde informatie naar buiten brengen. Het draait niet om de veelheid en om de verschillende typen informatie. Maar om de kwaliteit.”

Kennisvraag 3: Vooraan in de keten: leren communiceren met partners.

De situatie nu is: onze partners zijn minder gericht op samenwerking. Wij archiefprofessionals moeten leren praten met die partners; in dezelfde taal. Om het belang van duurzame toegankelijkheid duidelijk te maken, moeten wij archiefprofessionals leren aansluiten bij hun belevingswereld. **Pluspunt** is dat wij altijd al een brugfuncties hebben gehad, en altijd al onze positie en functionaliteit hebben moeten uitleggen.

Enkele reacties uit de zaal

“Als toezichthouder zie ik hoe belangrijk bestuurlijke aandacht is. Onderdeel van een goede bedrijfsvoering is immers een goede informatievoorziening en daar hoort archivering bij. Maar hoe bereik je bestuurders met het verhaal over duurzame toegankelijkheid? Misschien met een workshop Archiefwet voor Dummies.”

Kennisvraag 4: een ‘vertaling’ van de Archiefwet en de belangen voor de verschillende doelgroepen

De Archiefwet is belangrijk. En het belang van de verschillende doelgroepen is om daar aan te voldoen is groot, maar lastig uit te leggen. Hoe ga je het gesprek aan en hoe maak je iemand ervan bewust dat hij vragen heeft (ook al heeft hij ze niet direct)?

Het gesprek aangaan is lastig met de Archiefwet in de hand. Maar: laten we de Archiefwet toch als basis nemen. Vanaf 1918 is daarin immers goed over nagedacht: hoe leg je ons vak vast in wetgeving? Er zou dus een **vertaling** moeten komen die aansluit bij het taalgebruik van de doelgroepen (voor archiefprofs betekent een conversie immers iets heel anders dan voor ICT'ers; en ook onder bewaren verstaan wij wat anders dan collega's van andere vakgebieden). Ook zou het goed zijn als er een communicatiemiddel komt voor raden en besturen van gemeenten. Of een verhaal wat de archiefwettelijke gevolgen zijn van een gemeentelijke herindeling.

Kennisaanbod: checklist Leeuwarden, foto's Martinikerk, Lwd, 9-puntslijst Leeuwarden

Enkele reacties uit de zaal

“We moeten niet alleen de taal van collega’s leren spreken. Het is ook belangrijk dat we checken of onze boodschap is overgekomen: dat bestuurders bijvoorbeeld snappen welke verantwoordelijkheden ze hebben.”

“Een A-4-tje Archiefwet voor Dummies, is dat een idee? Een presentatie van je vakgebied en het belang daarvan. Met checklist voor verschillende deelgebieden. Voor recordmanagement bijvoorbeeld, een checklist voor systeemwijzigingen, en een lijst met aanvullende eisen.”

Kennisvraag 4: een goede definitie van de termen primair en secundair gebruik

Enkele reacties uit de zaal

“Oude kennis mag niet verloren gaan! Nu steeds meer collega’s met pensioen gaan, verdwijnt misschien ook de kennis over bijvoorbeeld oude handschriften. Kunnen we in de KennisTournees niet in kaart brengen waar welke kennis zit, en hoe we die kunnen uitvragen?”

“In opleidingen hoef je geen oude kennis te geven. Maar je moet aankomende archiefprofessionals wel laten zien waar kennis is te vinden en hoe je die kennis kunt inschakelen.”

4. Afsluiting

- ✓ Nog aanvullingen op de kennisvragen? Mail ze naar arjen.van.der.kuijl@nationaalarchief.nl
- ✓ De ingebrachte kennisvragen van de kennistournee worden gebruikt voor een update van de Kennis- en Innovatieagenda.
- ✓ Sluit je aan bij de Kennisplatforms, ze staan open voor iedereen! Probeer ook collega’s mee te krijgen, nodig ze uit voor de platforms.

Presentielijst (volgens aanmelding)

Jan Bos	Gemeentearchivaris, senior beleidsmedewerker	RHC Assen	jan.bos@drentsarchief.nl
Redmer Alma	beleidsmedewerker informatisering	RHC Assen	redmer.alma@drentsarchief.nl
Andre Clement	medewerker informatisering	RHC Assen	andre.clement@drentsarchief.nl
Egbert Brink	medewerker archiefbewerking	RHC Assen	egbert.brink@drentsarchief.nl
Joke Wolff	medewerker communicatie	RHC Assen	joke.wolff@drentsarchief.nl
Rienk Jonker	Gemeentearchivaris	HC Leeuwarden	rienk.jonker@leeuwarden.nl
Annemieke Nijdam	teamleider	Treosor	annemieke.nijdam@tresoar.nl
Dick Bunscoeke	Provinciearchivaris	Drenthe	d.bunscoeke@drenthe.nl
Rita Jonker	Inspecteur	Groningen	h.jonker@provinciegroningen.nl
Hans Waalwijk		HvA-Archiefschool	h.waalwijk@hva.nl
Edda Ton		HvA-Archiefschool	e.ton@hva.nl
Sebastiaan Vos	Publieksadviseur	RHC Groningen	S.Vos@groningerarchieven.nl
Marit Vochteloos	Coördinerend senior beleidsmedewerker	Ministerie van OCW	m.vochteloos@minocw.nl

Kennistournee KVAN/BRAIN en Nationaal Archief; verslag van de tweede bijeenkomst, 29 maart 2017

‘We moeten ook zelf aan de bak. Aansluiten op en gebruikmaken van wat er elders al gebeurt. Institutioneel denken loslaten’.

Waar: Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) in Den Bosch

Wie: georganiseerd door Nationaal Archief en BRAIN/KVAN

Aanwezig: 19 professionals uit de archief- en informatiesector, zie bijlage

Over de Kennistournee

KVAN/BRAIN en Nationaal Archief organiseren begin 2017 een tournee van 6 bijeenkomsten door het hele land. Het doel is tweeledig:

1. het bijstellen van de Kennis- en Innovatieagenda (K&I) voor de archiefsector zodat deze actueel is en aansluit op de kennisbehoefte van de sector;
2. het enthousiasmeren en mobiliseren van branche en professie om actief bij te dragen aan de uitvoering van die agenda.

De bijeenkomsten vinden plaats van februari tot en met april in achtereenvolgens Assen, Den Bosch, Utrecht, Zwolle, Bergen op Zoom en Haarlem, steeds van 10 uur tot 13.30 uur. Vertegenwoordigers van alle archiefinstellingen en van zorgdragers en archiefvormers zijn van harte welkom!

De bijeenkomst in het kort

- **Opening:** *onze omgeving verandert, wat betekent dat voor de archieffunctie en hoe kunnen we daar als archiefsector het beste in opereren? Door samen de benodigde kennis te ontwikkelen en te delen.*
- **Het Kennisnetwerk:** *bestaat uit kennis- en innovatieagenda, kennisplatforms, kennisloket en kennisfunctie. Krachten bundelen, focussen en prioriteren.*
- **Verzamelen van kennisvragen en –behoeften:** *de deelnemers formuleerden hun kennisvragen, legden strategische kwesties op tafel, benoemden te ontwikkelen vaardigheden en droegen aandachtspunten aan wat betreft de logistiek en organisatie van de kennisfunctie.*
- **Afsluiting:** *er is een gedeeld besef dat samenwerking nodig èn leuk is. NA en KVAN/BRAIN roepen op om kennisvragen te blijven melden via contact@nationaalarchief.nl en om aan te sluiten bij de kennisplatforms en de bijbehorende pleio-groepen via <https://informatie2020.pleio.nl/>*

1 Opening – Puck Huitsing

De wereld verandert in snel tempo. Digitalisering en digitale informatie zijn de motor achter veel van die veranderingen. Dat heeft grote impact op de archieffunctie. *De kern van de archieffunctie is de toegankelijkheid en betrouwbaarheid van informatie. Maar hoe ga je daarmee om in deze tijd?*

De toegankelijkheid en betrouwbaarheid van digitale informatie beginnen een groot maatschappelijk issue te worden. “Ik heb het gelezen op Facebook en dus is het waar.” *Fake news* en ‘alternatieve feiten’ zijn het gesprek van de dag. Hoe moeten we anticiperen op de snelle technologische ontwikkelingen en de gevolgen daarvan? Hoe ziet de archieffunctie eruit in de 21^e eeuw en hoe gaan we die organiseren? De archieffunctie goed borgen kan in deze tijd alleen als je samenwerkt. Door de digitalisering zitten we niet meer op ons papieren eiland. We maken deel uit van digitale ketens.

Daarom sloegen BRAIN en KVAN in 2015 de handen ineen. Daarom ook zetten beide verenigingen de schouders onder het voeden, bemensen en activeren van de kennisfunctie dat het Nationaal Archief met en voor de archiefsector ontwikkelt. *De kennisfunctie werkt alleen als we samen een*

kennisnetwerk vormen. Vandaar deze Kennistournee, samen met het Nationaal Archief. Samen inventariseren we welke vragen de sector heeft. Welke vragen zorgdragers ons stellen waar we nog niet goed raad mee weten. Welke nieuwe ontwikkelingen en denkrichtingen van belang zijn. Waar innovatiekansen liggen. Waar kennis aanwezig is en waar die ontbreekt.

Wie vormen het netwerk? | Reacties uit de zaal

“Ook de gebruiker is stakeholder, maar die heeft nog geen plek in het geheel. Betrek vertegenwoordigers van de eindgebruikers in je zoektocht!”

“Hetzelfde geldt voor de zorgdragers. Grootschalig digitaal overbrengen vergt andere voorzieningen, stelt andere eisen, mede in het licht van hergebruik van overgebrachte informatie door de zorgdrager.”

“Is overbrengen nog wel de goede manier om informatie openbaar te maken?”

“Je moet je afvragen of je als archiefinstelling het informatieloket wilt zijn voor je regio. Welke functie wil en kun je vervullen, dat is de hamvraag.”

“Een beleidsambtenaar heeft andere informatie nodig dan een burger en heeft bovendien andere rechten. Dat vergt maatwerk in je klantbenadering. We moeten veel meer gaan denken en werken vanuit gebruikersprofielen en customer journeys.”

Puck Huitsing benadrukt dat de kennisfunctie bedoeld is voor de hele informatieketen. We spreken niet voor niets over de archieffunctie en niet over archiefinstellingen. Het is zeker de bedoeling dat zorgdragers en archiefvormers gaan participeren in het kennisnetwerk. De kennisfunctie is weliswaar belegd bij het Nationaal Archief maar is van ons allemaal. De inhoudelijke sturing ligt dan ook mede bij het veld; bij de zorgdragers en KVAN/BRAIN. *Maar we moeten ook zelf aan de bak. Aansluiten op en gebruikmaken van wat er elders al gebeurt. Institutioneel denken loslaten.*

De digitalisering van informatie en van de archieffunctie brengt nieuwe vragen met zich mee. Moeten we sociale media archiveren en zo ja: hoe doen we dat? Hoe gaan we om met beveiligingsvraagstukken en met privacy? Hoe bedienen we de online gebruiker, die dwars door collecties heen wil kunnen zoeken en geen boodschap heeft aan de scheidslijnen tussen archieven, beeldbanken en bibliotheken? Hoe kunnen we nieuwe technologie inzetten om onze taken beter te kunnen uitvoeren? *Deze nieuwe vragen vergen het vermogen om te kunnen omgaan met continue verandering, om onze rollen af te stemmen op wat onze omgeving van ons vraagt, om netwerkspeler te worden en om samen te blijven leren door het voortdurend delen van kennis en informatie.*

2. Kennisnetwerk Archieven – Arjen van der Kuijl

Het Nationaal Archief kreeg in de Archiefvisie van 2011 van OCW de taak gekregen om als kenniscentrum te gaan fungeren. Arjen van der Kuijl werd daarvoor twee jaar geleden als kwartiermaker aangesteld. Zijn eerste conclusie was dat de kennisfunctie een andere vorm moest aannemen. *Het NA heeft niet de wijsheid in pacht. We weten en kunnen veel, maar datzelfde geldt voor de instellingen en professionals in het land.* Daarom is de focus al snel verlegd naar het bouwen van een Kennisnetwerk, met en voor de sector, in verbinding met onderwijs, wetenschap en marktpartijen, voortbordurend op de geslaagde co-creatie-aanpak van Archief 2020. Het Kennisnetwerk rust op vier pijlers:

- **De Kennis- en Innovatieagenda.** Gemaakt door en voor archiefprofessionals. Maakt inzichtelijk welke generieke kennisvragen er leven en geeft focus en houvast bij het bepalen van prioriteiten. Leidraad voor onderzoek en ontwikkeling. Wordt elke twee jaar geactualiseerd.
- **De Kennisplatforms.** Sluiten aan op de Kennis- en Innovatieagenda. Online aanwezig op Pleio, op 15 verschillende kennisgebieden. Naar behoefte bijeenkomsten *in real life*. Om kennis te delen, informatie uit te wisselen, te experimenteren en te leren. Ter plekke meldt Yvonne Welings zich aan als trekker voor het platform Waardering en selectie. Gezocht wordt nog naar een trekker voor het platform Toezicht.

De Platforms:

Lid worden is eenvoudig. Meld je aan bij de platforms naar keuze via www.informatie2020.pleio.nl!

- **Het Kennisloket.** Bij het Nationaal Archief, via contact@nationaalarchief.nl. Koppelt kennisvragen aan bestaand aanbod (specialisten in of buiten de sector) of vertaalt ze in nieuwe onderzoeks- en/of ontwikkelvragen.
- **Kennismanagement.** Hoe doe je kenniswerk en hoe stuur je op kennisontwikkeling in het veld en binnen het Nationaal Archief.

Hoe werkt het netwerk? | Reacties uit de zaal

“Niet het hele Nationaal Archief staat al in de deelstand. Bijvoorbeeld in zijn rol van leverancier van het e-depot schermt de organisatie zijn kennis af.”

“We vinden nog steeds wielen zelf uit. En de neiging bestaat om nieuwe instrumenten gelijk tot standaard te verheffen zonder dat er sprake is geweest van een gemeenschappelijk proces en een breed draagvlak.”

“De platforms zijn erg gefocust op nieuwe kennisgebieden, maar we moeten samen ook zorgen dat de traditionele kennisgebieden zoals collectiekennis, oorkondenleer en paleografie op peil blijven.”

“Is Pleio de meest geschikte omgeving?” >Pleio is volop in ontwikkeling en is in ieder geval een veilige omgeving. Binnenkort komt er een veel meer gebruikersvriendelijk template beschikbaar.

3 Toekomstbeeld: continu leren – Puck Huitsing

We willen dat de archiefsector een lerende sector wordt. Dat is nodig omdat voor verandering geen blauwdruk te geven is. Het wezenskenmerk van innovatie is, dat je niet weet en niet kunt weten waar het heen gaat. *We weten niet hoe de archiefinstelling en het vak van archiefprofessionals er over 20 jaar uit zien. Daar kunnen we maar op één manier achter komen: door te experimenteren en te onderzoeken.* Wat we wel weten is dat de archieffunctie nu en in de toekomst draait om het toegankelijk en betrouwbaar houden van informatie. Het maatschappelijk belang van die opgave neemt alleen maar toe en tegelijk is die opgave te midden van alle digitale ontwikkelingen moeilijker dan ooit. Daarom moeten we blijven leren en innoveren.

Wat willen we leren? | Reacties uit de zaal

“Maak het perspectief breder. We zijn nog teveel vanuit de archiefinstellingen aan het navelstaren. Gooi de luiken open naar andere disciplines zoals informatiearchitecten.”

“We moeten de taal van de ander leren spreken om meer aansluiting te vinden bij de ICT- en informatiesector. Dat is ook een aandachtspunt voor de archivatieopleidingen.”

“Je kunt ook pleiten voor het integreren van archivistische kennis in ICT-opleidingen bijvoorbeeld, we komen er niet door alleen onze eigen blik te verbreden, we moeten ook anderen de ogen openen.”

“Kijk ook naar nieuwe opleidingen. In Den Bosch is net een masteropleiding Big Data gestart (<http://www.jads.nl>). Super leerzaam. Dat soort lijntjes moeten we veel meer gaan leggen.”

“Er is nog steeds een deel van de archiefsector dat niet betrokken is bij de ontwikkelingen die gaande zijn bij de zorgdragers, dat zich puur op erfgoed richt en veel te veel afstand heeft tot de aangesloten overheidsorganisaties.”

4 Inventarisatie kennisbehoefte deelnemers

Met welke vragen kloppen archiefvormers bij ons aan? En nog belangrijker: welke kennis missen wij als sector nog? *Bij welke vragen staan we met de mond vol tanden en de handen in het haar?* Op basis van deze vragen gingen de deelnemers met elkaar in gesprek om de aanwezige kennisbehoefte te inventariseren. De opbrengst van de gesprekken beperkte zich echter niet tot concrete kennisvragen, maar bracht ook strategische vraagstukken, vaardigheids- en attitudekwesies en logistieke en organisatorische aandachtspunten aan het licht.

Kennisvragen

- Gestandaardiseerde methoden, technieken en instrumenten voor toezichthouders
- Hoe stel je vast wat de kwaliteit is van digitaal archief?
Het normdocument Goede, geordende en toegankelijke op de website van het NA is uit 1993! Hebben we de kennis en de tools om de kwaliteit van een database te bepalen?
- Hoe ga je van een documentair structuurplan naar een digitaal structuurplan
We denken nog veel te veel in termen van documenten, terwijl andere vormen van informatie steeds belangrijker worden.
- Zijn er normen ten aanzien van duurzaamheid of kunnen we die samen ontwikkelen?
- Hoe werken methoden van risicoanalyse, risicomangement en risicobeheersing en hoe kunnen we die toepassen in en ten behoeve van de archieffunctie?
Hoe bepaal je gefundeerd waar je van bent en waarvan niet, wat je moet zien te beheersen en wat je maar moet laten gaan?
- Best practices effectieve relatie met de zorgdragers (strategisch informatieoverleg)
Het volstaat niet meer om een goede relatie met DIV te hebben. Je moet op het strategisch niveau in gesprek. Dat vergt andere vaardigheden.

- Juridische kennis, met name van nieuwe wetgeving (Omgevingswet, Gegevensbescherming etc)
- Proceskennis: hoe zitten de werkprocessen van de archiefvormers in elkaar?
- Methodieken van architecten en systeemontwikkelaars eigen maken, zodat je vanuit dezelfde concepten en in dezelfde taal met hen kunt samenwerken. Bijvoorbeeld klantreizen, scrum.
- Omgaan met hybride dossiers: hoe sluit je die af?
- Tools om koppelingen te kunnen maken tussen systemen, collecties, toegangen.
We hebben ontologieën, nodig, een semantisch woordenboek. Daar is wetenschappelijke input voor nodig zoals we voorheen kregen vanuit CATCH (NWO programma Continuous Acces to Cultural Heritage).

Strategische vraagstukken

- Één bestuurlijk aanspreekpunt; de dubbele aansturing van archiefinstellingen waarvan bij veel instellingen sprake is, is problematisch
Zorg altijd dat je de burgemeester als portefeuillehouder strikt!
- Archiefbestel (infrastructuur van archiefinstellingen) is aan herziening toe
We moeten niet langer denken in lagen en schotten. De gezamenlijkheid moet uitgangspunt worden.
- Positionering van e-depots en (in relatie daarmee) schaalvergroting
- Positionering archiefinstellingen
Ga een dag in de week bij de gemeente op kantoor zitten; zorg dat je letterlijk dichtbij en aanspreekbaar bent. Zoek bondgenoten, zoals het landelijk verbond van lokale rekenkamers en verzorg daar eens een workshop over informatiebeheer en het belang daarvan.

Vaardigheid en attitude

- Adviesvaardigheden: hoe communiceer je op maat met je verschillende doelgroepen; hoe positioneer je je; hoe geef je je boodschap urgentie mee; hoe sluit je aan op de door zorgdragers en archiefvormers als urgent ervaren vraagstukken?
Focus op een primair proces waar je duidelijk meerwaarde kunt hebben en stop daar veel tijd in. Zo laat je zien wat je te bieden hebt.
- Opdrachtgeverschap: wordt steeds belangrijker. Ook daarin kun je veel meer samen doen.
- Lef: durf jezelf te positioneren, te experimenteren, je fouten en mislukkingen met anderen te bespreken
We vertellen elkaar altijd alleen onze succesverhalen. Daar leer je niet genoeg van. We moeten eerlijker zijn tegen elkaar.
- Vertrek vanuit de behoefte en de praktijk van de archiefvormers, niet vanuit de regels.
Overheid en sector zijn regelzuchtig. Het TMLO bijvoorbeeld hindert ons, omdat het zo ver af staat van de praktijk van de archiefvormer.

Logistieke en organisatorische aandachtspunten

- Bundel expertise; vorm expertpools
- Focus niet teveel op weer een nieuw netwerk; sluit vooral aan op bestaande netwerken en probeer daar een rol te krijgen. Bijvoorbeeld de Dimpactgemeenten (ca. 30 gemeenten die met dezelfde systemen werken) of gebruikersverenigingen van veel gebruikte softwarepakketten.
- Maak een matrix van de kennisvragen en de potentiële (clubs van) experts en stakeholders daarbij, zodat je makkelijker inhoudelijke en strategische koppelingen kunt leggen binnen en buiten de archiefsector.

4. Afsluiting

Nog aanvullingen op de kennisvragen? Mail ze naar contact@nationaalarchief.nl

Sluit je aan bij de Kennisplatforms, ze staan open voor iedereen! Probeer collega's mee te krijgen, niet alleen uit je archiefinstelling, maar bijvoorbeeld ook informatiemanagers, informatiearchitecten uit de organisaties van je archiefvormers of van je leveranciers.

Al klinkt het misschien een beetje tegenstrijdig: verspreid dit verslag vooralsnog niet. We willen graag dat de deelnemers aan volgende bijeenkomsten met een frisse blik met elkaar in gesprek gaan en niet beïnvloed worden door iets dat ze al gelezen hebben. Aan het einde van de rit delen we alle bevindingen graag met iedereen.

Presentielijst (volgens aanmelding)

Mariska Heijmans	Adjunct-streekarchivaris	Streekarchief Langstraat, Heusden en Altena
Yvonne Welings	Gemeentearchivaris	Gemeente Tilburg
Herman van Megen	Medewerker archief	Gemeente Venlo
Anette de Lange	Gemeentearchivaris	Gemeentearchief Gemert-Bakel
Marion Roos	Adviseur Informatievoorziening	Gemeente Utrechtse Heuvelrug
Christiaan v.d. Ven	Adviseur digitale dienstverlening en innovatie	BHIC
Dirk-Jan Emans	Communicatieadviseur	Nationaal Archief
Toos Wilms	Archivaris	Gemeente Peel en Maas
Boy Gerrits	Senior Archivaris Gemeentearchivaris	Regionaal Historisch Centrum Limburg
Nadia Lehmann	Streekarchivaris	Regionaal Historisch Centrum Eindhoven
Guido Dorssers	Archiefinspecteur	Regionaal Historisch Centrum Eindhoven
Maaïke Lulofs	Docent	Archiefschool
Sam Hoefnagel	Specialist archiefbeheer	Justitiële Informatiedienst
Hella Timmermans	Expert informatiehuishouding	Justitiële Informatiedienst
Anthony Fokker	Adviseur	DocFactory
Violet Meerdink	Adviseur Kennisfunctie	Nationaal Archief
Arjen van der Kuijl	Adviseur Kennisfunctie	Nationaal Archief
Puck Huitsing	Bureaucoördinator	KVAN/BRAIN
Margreet Windhorst	Beleidsadviseur	Raamwerk advies en tekst

Kennistournee KVAN/BRAIN en Nationaal Archief; verslag van de derde bijeenkomst, 6 april 2017

“Steering instead of rowing”

Waar: Het Utrechts Archief, Utrecht

Wie: georganiseerd door Nationaal Archief en BRAIN/KVAN

Aanwezig: 21 professionals uit de archief- en informatiesector, zie bijlage

Over de Kennistournee

KVAN/BRAIN en Nationaal Archief organiseren begin 2017 een tournee van 6 bijeenkomsten door het hele land. Het doel is tweeledig:

3. het bijstellen van de Kennis- en Innovatieagenda (K&I) voor de archiefsector zodat deze actueel is en aansluit op de kennisbehoefte van de sector;
4. het enthousiasmeren en mobiliseren van branche en professie om actief bij te dragen aan de uitvoering van die agenda.

De bijeenkomsten vinden plaats van februari tot en met april in achtereenvolgens Assen, Den Bosch, Utrecht, Zwolle, Bergen op Zoom en Haarlem, steeds van 10 uur tot 13.30 uur. Vertegenwoordigers van alle archiefinstellingen en van zorgdragers en archiefvormers zijn van harte welkom!

De bijeenkomst in het kort – “Steering instead of rowing”

- **Opening:** *onze omgeving verandert, wat betekent dat voor de archieffunctie en hoe kunnen we daar als archiefsector het beste in opereren? Door samen de benodigde kennis te ontwikkelen en te delen.*
- **Het Kennisnetwerk:** *bestaat uit kennis- en innovatieagenda, kennisplatforms, kennisloket en kennisfunctie. Krachten bundelen, focussen en prioriteren.*
- **Verzamelen van kennisvragen en –behoeften:** *de deelnemers formuleerden hun kennisvragen, legden strategische kwesties op tafel, benoemden te ontwikkelen vaardigheden en droegen aandachtspunten aan wat betreft de logistiek en organisatie van de kennisfunctie. Rode draad door de bijeenkomst heen was het besef dat het werk van de archivaris in toenemende mate strategisch van aard wordt (‘steering’) en dat het vooral de archiefvormers zijn die, mede aan de hand van onze adviezen en handreikingen, de uitvoering ter hand moeten nemen (‘rowing’).*
- **Afsluiting:** *er is een gedeeld besef dat samenwerking nodig èn leuk is. NA en KVAN/BRAIN roepen op om kennisvragen te blijven melden via contact@nationaalarchief.nl en om aan te sluiten bij de kennisplatforms en de bijbehorende pleio-groepen via <https://informatie2020.pleio.nl/>*

1 Opening – Puck Huitsing

De wereld verandert in snel tempo. Digitalisering en digitale informatie zijn de motor achter veel van die veranderingen. Dat heeft grote impact op de archieffunctie. *De kern van de archieffunctie is de toegankelijkheid en betrouwbaarheid van informatie. Maar hoe ga je daarmee om in deze tijd?*

De toegankelijkheid en betrouwbaarheid van digitale informatie beginnen een groot maatschappelijk issue te worden. “Ik heb het gelezen op Facebook en dus is het waar.” *Fake news* en ‘alternatieve feiten’ zijn het gesprek van de dag. Hoe moeten we anticiperen op de snelle technologische ontwikkelingen en de gevolgen daarvan? Hoe ziet de archieffunctie eruit in de 21^e eeuw en hoe gaan we die organiseren? De archieffunctie goed borgen kan in deze tijd alleen als je samenwerkt. Door de digitalisering zitten we niet meer op ons papieren eiland. We maken deel uit van digitale ketens.

Daarom sloegen BRAIN en KVAN in 2015 de handen ineen. Daarom ook zetten beide verenigingen de schouders onder het voeden, bemensen en activeren van de kennisfunctie dat het Nationaal Archief met en voor de archiefsector ontwikkelt. *De kennisfunctie werkt alleen als we samen een kennisnetwerk vormen.* Vandaar deze Kennistournee, samen met het Nationaal Archief. Samen inventariseren we welke vragen de sector heeft. Welke vragen zorgdragers ons stellen waar we nog niet goed raad mee weten. Welke nieuwe ontwikkelingen en denkrichtingen van belang zijn. Waar innovatiekansen liggen. Waar kennis aanwezig is en waar die ontbreekt.

Wie vormen het netwerk en wat moet het doen? | Reacties uit de zaal

“De regio blijft achter bij de toepassing en implementatie van de producten van Archief 2020; de RHC’s hebben het wel opgepakt. Hoe komt dat? Wat hebben archiefinstellingen nodig om aan de slag te kunnen gaan met de producten van Archief 2020?”

“Schaalvergroting is nodig om de actuele vraagstukken effectief te lijf te gaan. Een dienst met 4 of 5 fte is gewoon te klein.”

“Samenwerking is essentieel. Gerichte keuzes maken voor wat je zelf in huis moet hebben en wat je beter met anderen kunt doen.”

“Er is wel een minimumniveau aan kennis die je zelf in huis moet hebben om je taak goed te kunnen uitvoeren en je bestuurders goed te kunnen adviseren.”

“Wisselwerking met archiefvormers en zorgdragers is cruciaal. Ook daar moet de urgentie gevoeld worden, anders komt de boel niet in beweging.”

“De archivaris is de interface tussen bestuurders en professie. De archivaris moet de kennis uit de professie kunnen putten. Daarvoor moet een infrastructuur aanwezig zijn; een hulplijn bij wijze van spreken.”

Puck Huitsing benadrukt dat de kennisfunctie bedoeld is voor de hele informatieketen. We spreken niet voor niets over de archieffunctie en niet over archiefinstellingen. Het is de bedoeling dat ook zorgdragers en archiefvormers gaan participeren in het kennisnetwerk. De kennisfunctie is weliswaar belegd bij het Nationaal Archief maar is van ons allemaal. De inhoudelijke sturing ligt dan ook mede bij het veld; bij de zorgdragers en KVAN/BRAIN. *Maar we moeten ook zelf aan de bak. Aansluiten op en gebruikmaken van wat er elders al gebeurt. Institutioneel denken loslaten.*

De digitalisering van informatie en van de archieffunctie brengt nieuwe vragen met zich mee. Moeten we sociale media archiveren en zo ja: hoe doen we dat? Hoe gaan we om met beveiligingsvraagstukken en met privacy? Hoe bedienen we de online gebruiker, die dwars door collecties heen wil kunnen zoeken en geen boodschap heeft aan de scheidslijnen tussen archieven, beeldbanken en bibliotheken? Hoe kunnen we nieuwe technologie inzetten om onze taken beter te kunnen uitvoeren? *Deze nieuwe vragen vergen het vermogen om te kunnen omgaan met continue verandering, om onze rollen af te stemmen op wat onze omgeving van ons vraagt, om netwerkspeler te worden en om samen te blijven leren door het voortdurend delen van kennis en informatie.*

2. Kennisnetwerk Archieven – Arjen van der Kuijl

Het Nationaal Archief kreeg in de Archiefvisie 2011 van OCW de taak gekregen om als kenniscentrum te gaan fungeren. Arjen van der Kuijl werd daarvoor twee jaar geleden als kwartiermaker aangesteld. Zijn eerste conclusie was dat de kennisfunctie een andere vorm moest aannemen. *Het NA heeft niet de wijsheid in pacht. We weten en kunnen veel, maar datzelfde geldt voor de instellingen en professionals in het land. Kennis maak je in netwerken; dat is beter en leuker. We moeten en we willen van een eiland naar een wij-land.* Daarom is de focus al snel verlegd naar het bouwen van een Kennisnetwerk, met en voor de sector, in verbinding met onderwijs, wetenschap en marktpartijen, voortbordurend op de geslaagde co-creatie-aanpak van Archief 2020. Het Kennisnetwerk rust op vier pijlers:

- **De Kennis- en Innovatieagenda.** Gemaakt door en voor archiefprofessionals. Maakt inzichtelijk welke generieke kennisvragen er leven en geeft focus en houvast bij het bepalen van prioriteiten. Leidraad voor onderzoek en ontwikkeling. Wordt elke twee jaar geactualiseerd.
- **De Kennisplatforms.** Sluiten aan op de Kennis- en Innovatieagenda. Online aanwezig op Pleio, op 15 verschillende kennisgebieden. Naar behoefte bijeenkomsten *in real life*. Om kennis te delen, informatie uit te wisselen, te experimenteren en te leren. Gezocht wordt nog naar een trekker voor het platform Toezicht.

De Platforms:

Lid worden is eenvoudig. Meld je aan bij de platforms naar keuze via www.informatie2020.pleio.nl!

- **Het Kennisloket.** Bij het Nationaal Archief, via contact@nationaalarchief.nl. Koppelt kennisvragen aan bestaand aanbod (specialisten in of buiten de sector) of vertaalt ze in nieuwe onderzoeks- en/of ontwikkelvragen.
- **Kennismanagement.** Hoe doe je kenniswerk en hoe stuur je op kennisontwikkeling in het veld en binnen het Nationaal Archief.

Hoe werkt het netwerk? | Reacties uit de zaal

“De Kennisplatforms doen er goed aan veel ‘naar buiten’ te kijken. Maak gebruik van kennis en instrumenten die elders – in het buitenland, in aanpalende sectoren – al ontwikkeld zijn.”

“Focus niet alleen op het bouwen van een nieuw netwerk maar sluit aan bij bestaande structuren zoals het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE), de KNVI en BREED.”

3 Toekomstbeeld: continu leren – Puck Huitsing

We willen dat de archiefsector een lerende sector wordt. Dat is nodig omdat voor verandering geen blauwdruk te geven is. Het wezenskenmerk van innovatie is, dat je niet weet en niet kunt weten waar het heen gaat. *We weten niet hoe de archiefinstelling en het vak van archiefprofessionals er over 20 jaar uit zien. Daar kunnen we maar op één manier achter komen: door te experimenteren en te onderzoeken.* Wat we wel weten is dat de archieffunctie nu en in de toekomst draait om het toegankelijk en betrouwbaar houden van informatie. Het maatschappelijk belang van die opgave neemt alleen maar toe en tegelijk is die opgave te midden van alle digitale ontwikkelingen moeilijker dan ooit. Daarom moeten we blijven leren en innoveren en elkaar blijven opzoeken. Geen netwerkbijeenkomsten laten schieten ‘omdat het werk voorgaat.’ *Dit is uw werk!*

Wat willen we leren? | Reacties uit de zaal

“Het gaat maar ten dele over kennis en vooral over habitus, gedrag van mensen. In en om de archieven verandert echt niet alleen de techniek; er ontwikkelt zich een hele andere benadering van vak en omgeving. Kennisvragen moeten daarom ingebed worden in een veranderingsstrategie die gebaseerd is op een heldere missie voor de archieffunctie.”

“De archieffunctie is geen geheel. Archiefvormers zijn veel meer op de korte termijn gericht en hebben maar weinig boodschap aan onze missie van duurzame toegankelijkheid en betrouwbaarheid. Die kloof lijkt alleen maar te groeien nu de DIV in hoog tempo wegvalt. Hoe krijgen we dat bij elkaar?”

“We moeten ons beter positioneren, op strategisch niveau aan tafel komen, met overtuigingskracht en met goede adviesvaardigheden. En we moeten het de archiefvormers makkelijker maken, niet moeilijker. What’s in it for them?”

“We moeten leren de burgers meer te betrekken bij het werk wat we doen; hun behoeften, nu en in de toekomst, centraal te stellen.”

“Het vernieuwde curriculum van de archiefopleidingen moet voorzien in de actuele behoefte aan kennis en vaardigheden.”

4 Inventarisatie kennisbehoefte deelnemers

Met welke vragen kloppen archiefvormers bij ons aan? En nog belangrijker: welke kennis missen wij als sector nog? *Bij welke vragen staan we met de mond vol tanden en de handen in het haar?* Op basis van deze vragen gingen de deelnemers met elkaar in gesprek om de aanwezige kennisbehoefte te inventariseren. De opbrengst van de gesprekken beperkte zich echter niet tot concrete kennisvragen, maar bracht ook strategische vraagstukken, vaardigheids- en attitudekwesaties en logistieke en organisatorische aandachtspunten aan het licht.

Kennisvragen

- Hoe vertaal je de strategische producten van Archief 2020 naar tactisch en operationeel niveau?
- Zorg voor bruikbare casuïstiek: maak een plek waar we krantenknipsels, nieuws- en filmfragmenten over de waarde van informatie en informatiebeheer kunnen delen.

House of Cards bevat scènes die je heel goed kunt gebruiken zorgdragers op het puntje van hun stoel te krijgen.

- Met welke problemen en vragen op het gebied van informatiebeheer en informationretrieval kampen de archiefvormers?

We hebben een soort nulmeting op basis van DUTO of INK nodig om de beginsituatie bij de archiefvormers beter in beeld te krijgen, zodat we beter kunnen aansluiten op hun behoeften.

- Wie zijn onze klanten, wat willen die eigenlijk en in hoeverre komen onze huidige producten en dienstverlening aan hun behoeften tegemoet?

De Kwaliteitsmonitor Dienstverlening moet gemoderniseerd. We moeten veel korter op de klantbehoefte zitten, toewerken naar 'designated communities'.

- Wat is bepalend voor de kwaliteit, authenticiteit en betrouwbaarheid van informatie in relatie tot zorgdragers, bestaand en toekomstig publiek en hoe bepaal je dat?

- Hoe zorgen we er voor dat alle archieven toegankelijk worden? Kunnen we kennis en capaciteit op dit terrein bundelen?

We kunnen wel naar open toegang streven, maar de harde randvoorwaarde is dat de archieven dan toegankelijk zijn. Daar is nog veel werk te verzetten. Interessant in dat verband: DocDirekt gaat hbo'ers aantrekken om de archiefbewerking op een hoger peil te krijgen.

- Hoe kom je van beleid tot operationalisering van beleid?

Informatiebeleid is (te) vaak een dode letter.

- Hoe kunnen we methoden en technieken van risicomanagement inzetten in ons werk om onze prioriteiten te bepalen en archiefvormers te doordringen van de urgentie van het oplossen van tekortkomingen in hun informatiebeheer?

- Welke juridische ontwikkelingen zullen van invloed zijn op de archieffunctie in de nabije toekomst en hoe moeten we daarop anticiperen?

- Wat doen we met pure onderzoeksdata? Moeten we die als archiefdiensten zelf in beheer nemen of kunnen we die beter naar DANS doen?

Strategische vraagstukken

- Wat moet een archiefinstelling minimaal aan kennis en capaciteit in huis hebben om de wettelijke taken te kunnen uitvoeren?

- Hoe leggen we de connectie met andere functiegroepen die meer op strategisch niveau opereren, zoals gemeentesecretarissen en bestuurders?

We hebben ankerpunten nodig, mensen en functionarissen voor wie je wat kunt betekenen en/of die het belang van duurzaam toegankelijke en betrouwbare informatie snappen en werk van daaruit verder aan de relatie met de archiefvormer.

- Waar ligt de grens tussen wat archiefinstellingen moeten kennen en kunnen en dat wat de zorgdrager en archiefvormer zelf in huis moeten hebben?

We moeten, zoals David Bearman al zei, toe naar een situatie van 'steering instead of rowing'. Veel meer in de rol van adviseur en toezichthouder gaan zitten, de archiefvormer in staat stellen zijn eigen problemen op te lossen. Maar dan moet je wel eerst goed weten waar die problemen zitten.

Vaardigheid en attitude

- Strategische vaardigheden: maatschappelijke, bestuurlijke en organisatorische sensitiviteit, netwerken, veranderen, overtuigingskracht, kunnen afstemmen op je gesprekspartner.

Het archiefwezen is in hoog tempo veranderd van een beleidsarme in een beleidsrijke omgeving. Onze organisaties en mensen zijn daar niet voor toegerust.

- Hoe maak je van je archiefinstelling een lerende organisatie?

De P&O'ers van archiefinstellingen een keer bij elkaar brengen zou ook heel nuttig zijn. Veel

medewerkers gaan snel en diep de inhoud in, maar zijn minder geneigd om aan attitude en vaardigheden te werken. Hier ligt echt een opgave voor P&O.

- Hoe vertaal je de actualiteit (fake news, bonnetjesaffaire et cetera) naar betekenisvolle verhalen die helpen om stakeholders te overtuigen van het belang van archiveren? Leer ons dat aan de hand van storytelling, klantreizen, rollenspellen.
Op de Hogeschool van Amsterdam geven we nu het vak storytelling als onderdeel van de archivatieopleiding!
- Kantelen van het gezichtspunt: werk vanuit de opgaven en behoeften van je doelgroepen (archiefvormers, burgers) en niet zozeer vanuit je eigen wensen en oplossingen.
Als adviseur digitale informatie ga ik langs bij de archiefvormers om te kijken naar de kwaliteit van hun toegangen. We kijken samen wat er nog aan bewerkingen nodig is om informatie goed te kunnen gebruiken en of we dat beter voor of na overbrenging kunnen doen. Zo ontstaat er een samenwerkingsrelatie vanuit wederzijdse belangen.
- Lef: durf jezelf te positioneren, te experimenteren, je fouten en mislukkingen met anderen te bespreken
We vertellen elkaar altijd alleen onze succesverhalen. Daar leer je niet genoeg van. We moeten eerlijker zijn tegen elkaar. Laten we een Festival of Failure organiseren en een trofee uitreiken voor de meest leerzame mislukking.

Logistieke en organisatorische aandachtspunten

- Sluit zoveel mogelijk aan bij bestaande netwerken en initiatieven; je hoeft niet per se allerlei nieuwe platforms op te zetten.
Zoek bondgenoten, zoals lokale rekenkamers, functionarissen gegevensbescherming, gemeentesecretarissen en koepelorganisaties daarvan.
- Maak de Kennisplatforms zichtbaarder, bijvoorbeeld door een rubriek in het Archievenblad.
- Met het wegvallen/uthollen van de DIV hebben we ook op operationeel niveau vaak nauwelijks nog een binding met de archiefvormers. Hoe vullen we dat gat?
- Weeg goed af langs welke lijnen je instellingen en mensen in het kennisnetwerk wilt groeperen.
We hebben een branche met verschillende snelheden. Wij kunnen ons maar moeilijk spiegelen aan de grote koplopers zoals het Nationaal Archief en Beeld en Geluid; we kunnen meer leren van instellingen met dezelfde schaal en hetzelfde ontwikkelingsniveau als wijzelf. Anderzijds: Je leert juist van instellingen die anders en verder zijn. En ook: Ik leer vandaag al zoveel, alleen maar door met iedereen te kletsen! Ik zou dit veel vaker willen!
- We hebben een overzicht nodig van beschikbare kennis en ervaring.
Een groep van RHC's werkt met het Stadsarchief Rotterdam aan een Digitaal Atelier, een soort digitale bewerkingsruimte. Waarop de reactie kwam: Klinkt goed, maar waarom wist ik dat nog niet? Waarom is hier nergens iets over te vinden?

4. Afsluiting

In het afsluitende rondje wezen diverse aanwezigen op het belang om je als archiefinstelling en archiefprofessional steeds bewust te zijn van je rol in en je connectie met de samenleving. Die moet bepalend zijn voor de prioriteiten die we stellen, ook als het gaat om de invulling van de kennisfunctie. Ook werd er herhaaldelijk gepleit voor een grote mate van openheid in de branche, ook als het gaat om fouten en mislukkingen, waar veel van te leren valt.

De bijeenkomst werd als inspirerend en nuttig ervaren en smaakte naar meer.

Heb je aanvullingen op de kennisvragen? Mail ze naar contact@nationaalarchief.nl

Sluit je aan bij de Kennisplatforms, ze staan open voor iedereen! Probeer collega's mee te krijgen, niet alleen uit je archiefinstelling, maar bijvoorbeeld ook informatiemanagers, informatiearchitecten uit de organisaties van je archiefvormers of van je leveranciers.

Al klinkt het misschien een beetje tegenstrijdig: verspreid dit verslag vooralsnog niet. We willen graag dat de deelnemers aan volgende bijeenkomsten met een frisse blik met elkaar in gesprek gaan en niet beïnvloed worden door iets dat ze al gelezen hebben. Aan het einde van de rit delen we alle bevindingen graag met iedereen.

Presentielijst

Arjen van der Kuijl	Adviseur kennisfunctie	Nationaal Archief
Puck Huitsing	Bureau-coördinator KVAN/BRAIN	
Margreet Windhorst	Beleidsadviseur	Raamwerk advies en tekst
Eric Ketelaar	Emeritus-hoogleraar Archiefwetenschap	
Floortje Tuinstra	Vakspecialist acquisitie en inventarisatie	Het Utrechts Archief
Marie Claire Dangerfield	Expert Informatiebeheer	Stadsarchief Rotterdam
Carola van Dijk	Projectmedewerker archivering	Nederlands Filmfonds
Annelot Vijn	Applicatiemanager	Het Utrechts Archief
Henk Duits	plv. Directeur	Haags Gemeentearchief
Fifine Kist	Docent	HvA-Archiefschool
Bernadine Ypma	Hoofd publiek & presentatie, plv. directeur	Het Utrechts Archief
Diana Teunissen	Directeur Digitale Infrastructuur en Advies	Nationaal Archief
Chantal Keijsper	Directeur	Het Utrechts Archief
Anne Marie van Vliet	P&O adviseur	Het Utrechts Archief
Kevin van Tuil	Adviseur Digitale Ontwikkeling	Regionaal Archief Rivierenland
Theo Vermeer	Expert Informatiebeheer	Stadsarchief Rotterdam
Kees Schabbing	Inspecteur	Provincie Noord-Holland
Joost van Koutrik	Coordinator Inspectie/plv archivaris	Het Utrechts Archief
Lotte Oldegbers	Junior Expert Interbestuurlijk Toezicht - Kabinet	Provincie Noord-Holland
Pieter van Koetsveld	Beleidsmedewerker Informatiebeleid	Ministerie van OCW
Hein Merkelbach	Archiefinspecteur	RHC Zuidoost Utrecht

Kennistournee KVAN/BRAIN en Nationaal Archief; verslag van de vierde bijeenkomst, 13 april 2017

‘Kennisagenda moet ook samenwerkingsagenda zijn!’

Waar: Historisch Centrum Overijssel, Zwolle

Wie: georganiseerd door Nationaal Archief en BRAIN/KVAN

Aanwezig: 27 professionals uit de archief- en informatiesector, zie bijlage

Over de Kennistournee

KVAN/BRAIN en Nationaal Archief organiseren begin 2017 een tournee van 6 bijeenkomsten door het hele land. Het doel is tweeledig:

5. het bijstellen van de Kennis- en Innovatieagenda (K&I) voor de archiefsector zodat deze actueel is en aansluit op de kennisbehoefte van de sector;
6. het enthousiasmeren en mobiliseren van branche en professie om actief bij te dragen aan de uitvoering van die agenda.

De bijeenkomsten vinden plaats van februari tot en met april in achtereenvolgens Assen, Den Bosch, Utrecht, Zwolle, Bergen op Zoom en Haarlem, steeds van 10 uur tot 13.30 uur. Vertegenwoordigers van alle archiefinstellingen en van zorgdragers en archiefvormers zijn van harte welkom!

De bijeenkomst in het kort – “Kennisagenda moet ook samenwerkingsagenda zijn”

- **Opening:** *De opkomst is groot en gevarieerd. Archivarissen, toezichthouders en ook mensen die bij archiefvormers zoals gemeenten en universiteit werken. De Archiefschool is ook nu weer aanwezig, net als bij de voorgaande bijeenkomsten. Samen bespreken we wat onze veranderende omgeving betekent voor en vraagt van de archieffunctie en hoe we daar als professionals en instellingen het beste in kunnen opereren.*
- **Het Kennisnetwerk:** *bestaat uit kennis- en innovatieagenda, kennisplatforms, kennisloket en kennisfunctie; middelen om de benodigde kennis te ontwikkelen en te delen. Gaat om krachten bundelen, focussen en prioriteren.*
- **Verzamelen van kennisvragen en –behoeften:** *de deelnemers formuleren hun kennisvragen, leggen strategische kwesties op tafel, benoemen te ontwikkelen vaardigheden en dragen aandachtspunten aan wat betreft de logistiek en organisatie van de kennisfunctie. Het besef dat kennis niet alleen gaat over ‘weten’ maar ook over ‘kunnen’ en ‘doen’ loopt als een rode draad door de bijeenkomst heen. Veel van hulpvragen die deelnemers te berde brengen, gaan over attitude en vaardigheden en over de manieren waarop samenwerking echt gestalte kan krijgen.*
- **Afsluiting:** *er is een gedeeld besef dat samenwerking nodig èn leuk is. NA en KVAN/BRAIN roepen op om kennisvragen te blijven melden via contact@nationaalarchief.nl en om aan te sluiten bij de kennisplatforms en de bijbehorende pleio-groepen via <https://informatie2020.pleio.nl/>*

1 Opening – Puck Huitsing

De wereld verandert in snel tempo. Digitalisering en digitale informatie zijn de motor achter veel van die veranderingen. Dat heeft grote impact op de archieffunctie. *De kern van de archieffunctie is de toegankelijkheid en betrouwbaarheid van informatie. Maar hoe ga je daarmee om in deze tijd?*

De toegankelijkheid en betrouwbaarheid van digitale informatie beginnen een groot maatschappelijk issue te worden. “Ik heb het gelezen op Facebook en dus is het waar.” *Fake news* en ‘alternatieve feiten’ zijn het gesprek van de dag. Hoe moeten we anticiperen op de snelle technologische

ontwikkelingen en de gevolgen daarvan? Hoe ziet de archieffunctie eruit in de 21^e eeuw en hoe gaan we die organiseren? De archieffunctie goed borgen kan in deze tijd alleen als je samenwerkt. Door de digitalisering zitten we niet meer op ons papieren eiland. We maken deel uit van digitale ketens.

Daarom sloegen BRAIN en KVAN in 2015 de handen ineen. Daarom ook zetten beide verenigingen de schouders onder het voeden, bemensen en activeren van de kennisfunctie dat het Nationaal Archief met en voor de archiefsector ontwikkelt. *De kennisfunctie werkt alleen als we samen een goed kennisnetwerk vormen.* Vandaar deze Kennistournee, samen met het Nationaal Archief. Samen inventariseren we welke vragen de sector heeft. Welke vragen zorgdragers ons stellen waar we nog niet goed raad mee weten. Welke nieuwe ontwikkelingen en denkrichtingen van belang zijn. Waar innovatiekansen liggen. Waar kennis aanwezig is en waar die ontbreekt.

Wie vormen het netwerk en wat moet het doen? | Reacties uit de zaal

“Ik hoop dat dit netwerk ook voor kleine diensten wat te bieden heeft. De ontwikkelingen en innovaties gaan zo snel; voor instellingen met een smalle bezetting is het moeilijk om alles bij te benen.”

“We hebben niet alleen kennis maar ook kennissen nodig.”

“Met kennis delen alleen kom je er niet. We moeten vooral met elkaar aan de slag om te zorgen dat kennis toepasbaar wordt in de praktijk.”

“De zogenaamde ‘verbonden partijen’ en andere vormen van ketensamenwerking worden steeds belangrijker. Hoe kunnen we daar de toegevoegde waarde van onze expertise laten zien?”

“Er zijn er al allerhande regionale kennisnetwerken in en om de archieffunctie. Zorg dat die ook onderdeel worden van het kennisnetwerk en dat ook die gaan halen en brengen.”

Puck Huitsing benadrukt dat de kennisfunctie bedoeld is voor de hele informatieketen. We spreken niet voor niets over de archieffunctie en niet over archiefinstellingen. Het is de bedoeling dat ook archiefvormers gaan participeren in het kennisnetwerk. De kennisfunctie is weliswaar belegd bij het Nationaal Archief maar is van ons allemaal. De inhoudelijke sturing ligt dan ook mede bij het veld; bij de zorgdragers en KVAN/BRAIN. *Maar we moeten ook zelf aan de bak. Aansluiten op en gebruikmaken van wat er elders al gebeurt. Institutioneel denken loslaten.*

De digitalisering van informatie en van de archieffunctie brengt nieuwe vragen met zich mee. Ons werkerterrein wordt van beleidsarm steeds beleidsrijker. Nieuwe ontwikkelingen vragen om beleidsmatige aandacht, om een strategische benadering. Moeten we sociale media archiveren en zo ja: hoe doen we dat? Hoe gaan we om met beveiligingsvraagstukken en met privacy? Hoe bedienen we de online gebruiker, die dwars door collecties heen wil kunnen zoeken en geen boodschap heeft aan de scheidslijnen tussen archieven, beeldbanken en bibliotheken? Hoe kunnen we nieuwe technologie inzetten om onze taken beter te kunnen uitvoeren? *Deze nieuwe vragen vergen het vermogen om te kunnen omgaan met continue verandering, om onze rollen af te stemmen op wat onze omgeving van ons vraagt, om netwerkspeler te worden en om samen te blijven leren door het voortdurend delen van kennis en informatie.*

2. Kennisnetwerk Archieven – Arjen van der Kuijl

Het Nationaal Archief had bij de start van Archief 2020 van OCW de taak gekregen om als kenniscentrum te gaan fungeren. Arjen van der Kuijl werd daarvoor twee jaar geleden als kwartiermaker aangesteld. Zijn eerste conclusie was dat de kennisfunctie een andere vorm moest aannemen. *Het NA heeft niet de wijsheid in pacht. We weten en kunnen veel, maar datzelfde geldt voor de instellingen en professionals in het land. Kennis maak je in netwerken; dat is beter en leuker.* Daarom is de focus al snel verlegd naar het bouwen van een Kennisnetwerk, met en voor de sector, in verbinding met onderwijs, wetenschap en marktpartijen, voortbordurend op de geslaagde

cocreatie-aanpak van Archief 2020 en aansluitend bij de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed. Het Kennisnetwerk rust op vier pijlers:

- **De Kennis- en Innovatieagenda.** Gemaakt door en voor archiefprofessionals. Maakt inzichtelijk welke generieke kennisvragen er leven en geeft focus en houvast bij het bepalen van prioriteiten. Leidraad voor onderzoek en ontwikkeling. Wordt elke twee jaar geactualiseerd.
- **De Kennisplatforms.** Sluiten aan op de Kennis- en Innovatieagenda. Online aanwezig op Pleio, op 15 verschillende kennisgebieden, zie <http://www.nationaalarchief.nl/kennisnetwerk-archieven>. Naar behoefte ook bijeenkomsten *in real life*. Om kennis te delen, informatie uit te wisselen, te experimenteren en te leren. Gezocht wordt nog naar een trekker voor het platform Toezicht.

De Platforms:

Lid worden is eenvoudig. Meld je aan bij de platforms naar keuze via www.informatie2020.pleio.nl!

- **Het Kennisloket.** Bij het Nationaal Archief, via contact@nationaalarchief.nl. Makel- en schakelpunt; koppelt kennisvragen aan bestaand aanbod (specialisten in of buiten de sector) of vertaalt ze in nieuwe onderzoeks- en/of ontwikkelvragen.
- **De Kennisfunctie.** Het geheel van expertise aanwezig in het veld en binnen het Nationaal Archief.

Hoe werkt het netwerk? | Reacties uit de zaal

“Wat betekent het netwerk in de praktijk voor instellingen? Kan een kleine gemeente bijvoorbeeld hulp krijgen bij het toepassen van de Handreiking Kwaliteitssysteem? Hoe concreet wordt de rol van het NA?”

>NA zal vooral makelen, zorgen dat kennis goed te vinden is (pleio-groepen), zorgen dat mensen met specifieke kennis en ervaring elkaar kunnen vinden en kennisplatforms faciliteren en ondersteunen. *“We moeten vooral gaan opereren in ketens zoals omgevingsketen en sociaal domein. Daar gebeurt het, daar moet je dus ook zijn en je laten horen. Dan moeten we wel hun taal leren spreken.”* Ziet het NA voor zichzelf een coördinerende functie om overlap met bijvoorbeeld activiteiten van NCDD te voorkomen?

>jazeker, Arjen zal als coördinator steeds afstemmen en verbinden met andere netwerken en proberen partijen samen te brengen in de platforms. Integratie met BREED is aanstaande en zal de verbindingen tussen archiefvormers en archiefinstellingen/professionals ten goede komen.

“Hoe zorg je dat mensen niet alleen komen halen maar ook komen brengen in de platforms?”

> Kennisdeling en samenwerking kan alleen wat opleveren als mensen bereid zijn daarin te investeren. Het management van instellingen heeft daarin een belangrijke rol om mensen de ruimte te geven en te stimuleren te investeren in het kennisnetwerk. Elke individuele medewerker zou de HRM-cyclus moeten aangrijpen om tijd en gelegenheid te claimen voor de eigen ontwikkeling en dat moeten meenemen in de resultaatafspraken met de leidinggevende.

3 Toekomstbeeld: continu leren – Puck Huitsing

We willen dat de archiefsector een lerende sector wordt. Dat is nodig omdat voor verandering geen blauwdruk te geven is. Het wezenskenmerk van innovatie is, dat je niet weet en niet kunt weten waar het heen gaat. De uitdaging is niet de techniek maar de innovatie. *We weten niet hoe de archiefinstelling en het vak van archiefprofessionals er over 20 jaar uit zien. Daar kunnen we maar op één manier achter komen: door te experimenteren en te onderzoeken.* Wat we wel weten is dat de archieffunctie nu en in de toekomst draait om het toegankelijk en betrouwbaar houden van informatie. Het maatschappelijk belang van die opgave neemt alleen maar toe en tegelijk is die opgave te midden van alle digitale ontwikkelingen moeilijker dan ooit. Daarom moeten we blijven leren en innoveren en elkaar blijven opzoeken. Geen netwerkbijeenkomsten laten schieten ‘omdat het werk voorgaat.’ *Dit is uw werk!*

Wat willen we leren? | Reacties uit de zaal

“Aan kennis geen gebrek, maar hoe vertaal je die naar de praktijk?”

“Misschien moet de kennisagenda vooral een samenwerkingsagenda zijn.”

“We moeten vooral aan de slag met attitude en vaardigheden, misschien nog meer dan met kennis.”

“We moeten eens afleren dat stukken of ideeën 100% af moeten zijn voordat je het deelt. En we moeten ook onze mislukkingen willen delen, want daar valt het meeste van te leren.”

4 Inventarisatie kennisbehoefte deelnemers

Met welke vragen kloppen archiefvormers bij ons aan? En nog belangrijker: welke kennis missen wij als sector nog? *Bij welke vragen staan we met de mond vol tanden en de handen in het haar?* Op basis van deze vragen gingen de deelnemers met elkaar in gesprek om de aanwezige kennisbehoefte te inventariseren. De opbrengst van de gesprekken beperkte zich echter niet tot concrete kennisvragen, maar bracht ook andersoortige hulpvragen aan het licht: strategische vraagstukken, vaardigheids- en attitudekwesaties en logistieke en organisatorische aandachtspunten.

Kennisvragen

- Kennis over de digitale klant.
“Wat zoekt die, hoe zoekt die en wat is de maatschappelijke impact van zijn gebruik? Hoe wil de digitale klant bediend worden? En ook weer: wat doen instellingen al op dit gebied? Welke klantonderzoeken lopen er, wat leveren die op, wat voor tools ontwikkelen instellingen voor gebruikers?”
“Wat is de maatschappelijke impact van wat gebruikers met onze archieven doen?”
 >Archief Nijmegen heeft veel kennis over digitale dienstverlening te bieden.
- Openbaarheid.
“Dat wordt steeds belangrijker door vervroegde overbrenging en uitplaatsing en straks misschien door verkorting van de overbrengingstermijn.”
 >Veel kennis daarover aanwezig bij Hogeschool van Amsterdam/Archiefschool.
- Privacy.
“Privacywetgeving schuurt soms met andere wetgeving.”
“De nieuwe Algemene Verordening Gegevensbescherming komt eraan. Wat betekent die voor ons werk, hoe moeten we daarmee omgaan?”
“Wat valt er te leren van de ervaringen van een jaar Wet Datalekken en de vele meldingen die dat opleverde?”
- Omgevingswet.
“Wat gaat de Omgevingswet betekenen voor de archieffunctie en omgekeerd: hoe is de archieffunctie te borgen (of te borgen) in de omgevingsprocessen?”
- Verbonden partijen.
“Hoe kom je tot goede afspraken over archivering in/door gemeenschappelijke regelingen? Dat wordt steeds belangrijker, ook in het licht van ketenarchivering!”
- Vervanging.
“Hoe kom je tot een goed vervangingsbesluit en een goed vervangingsproces?” >Zie de [Handreiking Vervanging](#).
 >HCO heeft veel ervaring.
- Archiveren van websites en sociale media.
“Dat is echt een vraagstuk dat we experimenterenderwijs moeten benaderen. En daarbij ook delen wat niet lukt, want daar liggen de belangrijk leerervaringen.”
- Waardering, selectie en vernietiging.
“Digitaal vernietigen: hoe doe je dat? En fundamenteel: waarderen en selecteren. Hoe identificeer je waardevolle bronnen?”
- Duurzame toegankelijkheid en betrouwbaarheid.
“We weten allemaal dat er veel gebeurt op het gebied van e-depot, maar de informatie over hoe het er echt mee gaat is moeilijk te vinden.”
“Blockchain lijkt wel een soort toverwoord, maar bijna niemand weet echt wat het inhoudt, laat staan wat de waarde ervan voor de archieffunctie kan zijn.”
 >er is onderzoek beschikbaar van Columbia University over blockchain en recordsmanagement, zie <http://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/RMJ-12-2015-0042>
 >Apeldoorn heeft tools om de kwaliteit van digitale informatie en van digitale dossiervorming te bepalen.
 >Ommen/Hardenberg heeft kennis over en ervaring met digitale postkamer.

Strategische vraagstukken

- Positionering.
“We moeten het de archiefvormer makkelijk maken, anders krijgen we digitale archieven nooit goed op orde. Hoe komen we tot archivering by design, privacy by design, beveiliging by design? Wanneer moeten we in welke processen bij wie aan tafel om dat voor elkaar te krijgen.” >Apeldoorn heeft hier ervaring mee.

“Er is een grote afstand tussen IBT en de colleges van B&W. De wet vereist toezicht achteraf terwijl de provincie graag partner van gemeenten wil zijn en wil helpen en adviseren. Hoe moeten we omgaan met die spanning?”

- **Wat moet je als instelling minimaal zelf kunnen en in huis hebben?**
“De klassieke kennisgebieden van archiefinstellingen verzwakken door de vergrijzing. Collectiekennis, oorkondenleer, paleografie, chronologie: hoe houden we die kennis vast?”
- **Nieuwe wetgeving met implicaties voor de archieffunctie.**
“Niet allemaal het wiel blijven uitvinden. Als er een nieuwe wet aankomt die gevolgen heeft voor de archieffunctie, dan samen de impact bekijken, een koers uitzetten en hulpmiddelen voor implementatie maken.”
- **Meer samenwerking tussen partijen in de archieffunctie.**
“Hoe krijgen we de verschillende disciplines die een rol spelen in de archieffunctie bij elkaar?”
“Door de uitholling van de DIV-functie hebben we op veel plaatsen geen natuurlijke partner meer in de organisatie van de archiefvormer. Waar is de DIV nog goed ingericht en gepositioneerd?”
- **Strategisch Informatieoverleg.**
“Voor ons is het nog erg zoeken naar de manier waarop het Strategisch Informatieoverleg echt productief te maken is. Hoe zorg je dat het over de juiste (strategische!) vraagstukken gaat en tot handelen leidt? Daar moet iedereen toch mee worstelen?”

Vaardigheid en attitude

- **Competentieontwikkeling**
“Focus niet alleen op het wat maar ook op het hoe, dus maak ruimte voor competentieontwikkeling naast kennisontwikkeling. Breng P&O’ers en managers bij elkaar en betrek die hier actief bij.”
“Goed opdrachtgeverschap is een kunst. Graag ook vaker samen optrekken naar leveranciers!”
“We moeten ons verhaal veel beter vertellen aan de archiefvormers.”
“Ook netwerken moet je leren. Hoe kom je aan tafel bij beslissers en als je daar eenmaal zit, hoe kun je je daar dan het beste opstellen? Dat is deels een kwestie van positionering, deels een kwestie van vaardigheden. “Als we steeds vaker als adviseur van de archiefvormer moeten optreden, hebben we adviesvaardigheden nodig.”
- **Durven en willen leren van fouten.**
“We vertellen elkaar wel onze successen maar met onze mislukkingen zijn we minder scheutig. Laten we een Festival of Failures organiseren. Er valt zoveel te leren van wat niet blijkt te werken.”

Logistieke en organisatorische aandachtspunten

- **Hoe maak je al die kennis die er al is op een goede manier toegankelijk?**
“We hebben meer inzicht nodig in wat er elders in het land speelt en in de landelijke ontwikkelingen. Wat doen de RHC’s/het convent, wat levert dat op, wat kunnen wij ermee?”
“Als eenmanspost wil ik graag met mijn vakinhoudelijke vragen ergens kunnen aankloppen. Ik heb behoefte aan een loket voor mijn kennisvragen. Een soort Nationale Ombudsman voor het archiefwezen.”
“Zorg vooral dat praktijkkennis in de platforms wordt gedeeld. Regionaal gebeurt dat al in allerlei verbanden, zoals het Overijssels Archiefberaad, het Gelders Diensthooftoverleg en het Gelders archiefinspecteursoverleg. Leg vooral de koppeling

tussen zulke gremia en de thematische platforms.”

“De VNG-Archiefcommissie is een belangrijke voorpost. Zorg dat het veld weet wat daar besproken wordt, zorg voor meer input uit het veld naar die commissie en voor goede terugkoppeling uit de commissie naar het veld.”

“Maak kenniskaarten: laten we zorgen dat we weten wie waar goed in is.”

- Kennis kent geen grenzen.

“Teveel overleggen zijn beperkt tot de eigen kring. Zoek ingangen bij andersoortige overleggen over de informatievoorziening in het sociaal domein of rondom de omgevingswet.”

“Benut de sterke punten van aanverwante instellingen. Bibliotheken zijn veel verder met persistent identifiers. Universiteiten weten alles van het omgaan met onderzoeksdata.”

“Breng de kennis van de Hogeschool de kennisplatforms binnen.”

- Denk goed na over leerstrategieën.

“Leren is maatwerk. De meest effectieve manier van leren kan per persoon en/of per onderwerp verschillen.”

4. Afsluiting

De bijeenkomst werd door de aanwezigen als inspirerend en nuttig ervaren.

Heb je aanvullingen op de kennisvragen? Mail ze naar contact@nationaalarchief.nl

Sluit je aan bij de Kennisplatforms, ze staan open voor iedereen! Probeer collega's mee te krijgen, niet alleen uit je archiefinstelling, maar bijvoorbeeld ook informatiemanagers, informatiearchitecten uit de organisaties van je archiefvormers of van je leveranciers.

Presentielijst

Dirk Emans	Communicatieadviseur	Nationaal Archief
Jacqueline Slats	Hoofd infrastructuur en services	Nationaal Archief
Lolke Folkertsma	Interbestuurlijk toezichthouder	Provincie Overijssel
Ko Niestijl	Beleidsmedewerker DIV	Prov Groningen
Marit Vochteloo	Coördinerend beleidsmedewerker	OCW
Ernest Verhees	Bureauhoofd dienstverlening en beheer	RA Nijmegen
Bennie te Vaarwerk	Interbestuurlijk toezichthouder	Provincie Gelderland
Gerrit Brill	Beleidsontwikkelaar/archivaris i.o.	Provincie Overijssel
Jan Huiskens	Teamleider DIV	Gemeente Enschede
Daniëlle Kloppenborg	Inventarisator	Stadsarchief Enschede
Ilse Nagelkerke	Manager Publiek	Gelders Archief
Jeroen Litjens	Teamleider informatie	Gem Oldenzaal
Martin Jochems	Gemeentearchivaris	Gem Apeldoorn
Hans Berende	Docent	Hogeschool van Amsterdam/Archiefschool
Ton Dijksterhuis	Hoofd informatiebeheer	HCO
Bert Nielsen	Informatiebeheer ICT	HCO
Sil van Doornmalen	Adviseur digitale ontwikkeling	RA Rivierenland
Wilma Koolen	Archiefinspecteur	RA Nijmegen
Jeroen Tijhuis	Recordmanager	Universiteit Twente
H. Martinus	Recordmanager	Universiteit Twente
Hajo de Roo	Streekarchivaris	SA Noordwest Veluwe
Wouter Oenema	Medewerker implementatie e-depot	SA Noordwest Veluwe
Niels Bakker	Archivaris	SA Hengelo en Oldenzaal
Hans Niezink	Informatiemanager	Bestuursdienst Ommen/Hardenberg
Arjen van der Kuijl	Adviseur kennisfunctie	Nationaal Archief
Puck Huitsing	Bureau-coördinator	KVAN/BRAIN
Margreet Windhorst	Beleidsadviseur	Raamwerk advies en tekst

Kennistournee KVAN/BRAIN en Nationaal Archief; verslag van de vijfde bijeenkomst, 20 april 2017

‘Niet de sector maar de samenleving centraal stellen’

Waar: Regionaal Archief West-Brabant, Bergen op Zoom

Wie: georganiseerd door Nationaal Archief en BRAIN/KVAN

Aanwezig: 22 professionals uit de archief- en informatiesector, zie bijlage

Over de Kennistournee

KVAN/BRAIN en Nationaal Archief organiseren begin 2017 een tournee van 6 bijeenkomsten door het hele land. Het doel is tweeledig:

1. het bijstellen van de Kennis- en Innovatieagenda (K&I) voor de archiefsector zodat deze actueel is en aansluit op de kennisbehoefte van de sector;
2. het enthousiasmeren en mobiliseren van branche en professie om actief bij te dragen aan de uitvoering van die agenda.

De bijeenkomsten vinden plaats van februari tot en met april in achtereenvolgens Assen, Den Bosch, Utrecht, Zwolle, Bergen op Zoom en Haarlem, steeds van 10 uur tot 13.30 uur. Vertegenwoordigers van alle archiefinstellingen en van zorgdragers en archiefvormers zijn van harte welkom!

De bijeenkomst in het kort – “Niet de sector maar de samenleving centraal stellen”

- **Opening:** *onze omgeving verandert, wat betekent dat voor de archieffunctie en hoe kunnen we daar als archiefsector het beste in opereren? Door samen de benodigde kennis te ontwikkelen en te delen.*
- **Het Kennisnetwerk:** *bestaat uit kennis- en innovatieagenda, kennisplatforms, kennisloket en kennisfunctie. Krachten bundelen, focussen en prioriteren.*
- **Verzamelen van kennisvragen en –behoeften:** *de deelnemers formuleerden hun kennisvragen, legden strategische kwesties op tafel, benoemden te ontwikkelen vaardigheden en droegen aandachtspunten aan wat betreft de logistiek en organisatie van de kennisfunctie. Rode draad door de bijeenkomst heen was het besef dat wel veel meer van buiten naar binnen moeten denken, de behoeften van de samenleving centraal moeten stellen in ons werk. Dat zal een einde maken aan de institutionele verkokering waar we nu te zeer in blijven hangen.*
- **Afsluiting:** *er is een gedeeld besef dat samenwerking nodig èn leuk is. NA en KVAN/BRAIN roepen op om kennisvragen te blijven melden via contact@nationaalarchief.nl en om aan te sluiten bij de kennisplatforms en de bijbehorende pleio-groepen via <https://informatie2020.pleio.nl/>*

1 Opening – Wim Reijnders en Puck Huitsing

Gastheer Wim Reijnders heet de aanwezigen welkom en vertelt enthousiast over de ontwikkelingen in zijn eigen werkgebied, waar archiefinstellingen en aangesloten gemeenten in staat en bereid zijn geweest om omwille van de kwaliteit van de archieffunctie oude structuren los te laten en nauw samen te gaan werken om de archieffunctie toekomstproof in te richten.

Puck Huitsing schetst de context van de archieffunctie: een wereld die in snel tempo verandert. Digitalisering en digitale informatie zijn de motor achter veel van die veranderingen. Dat heeft grote impact op de archieffunctie. *De kern van de archieffunctie is de toegankelijkheid en betrouwbaarheid van informatie. Maar hoe ga je daarmee om in deze tijd?*

De toegankelijkheid en betrouwbaarheid van digitale informatie beginnen een groot maatschappelijk issue te worden. “Ik heb het gelezen op Facebook en dus is het waar.” *Fake news* en ‘alternatieve feiten’ zijn het gesprek van de dag. Hoe moeten we anticiperen op de snelle technologische

ontwikkelingen en de gevolgen daarvan? Hoe ziet de archieffunctie eruit in de 21^e eeuw en hoe gaan we die organiseren? De archieffunctie goed borgen kan in deze tijd alleen als je samenwerkt. Door de digitalisering zitten we niet meer op ons papieren eiland. We maken deel uit van digitale ketens.

Daarom sloegen BRAIN en KVAN in 2015 de handen ineen. Daarom ook zetten beide verenigingen de schouders onder het voeden, bemensen en activeren van de kennisfunctie dat het Nationaal Archief met en voor de archiefsector ontwikkelt. *De kennisfunctie werkt alleen als we samen een kennisnetwerk vormen.* Vandaar deze Kennistournee, samen met het Nationaal Archief. Samen inventariseren we welke vragen de sector heeft. Welke vragen zorgdragers ons stellen waar we nog niet goed raad mee weten. Welke nieuwe ontwikkelingen en denkrichtingen van belang zijn. Waar innovatiekansen liggen. Waar kennis aanwezig is en waar die ontbreekt.

Wie vormen het netwerk? | Reacties uit de zaal

“Onze klanten horen ook in het kennisnetwerk! Maar wie zijn dat eigenlijk en wat willen ze? Hoe leren we onze klanten en hun behoeften kennen?”

> [onderzoek Netwerk Digitaal Erfgoed over bereik van erfgoed sites](#) is een mooi startpunt. Turf wat mensen je vragen en breng die informatie samen! En doe dat niet alleen als archiefsector maar werk daarin samen met andere (erfgoed)instellingen.

“Welke doelgroepen bereiken we niet en hoe komt dat?”

“We spreken tijdens deze tournee 150 collega’s. Een mooie basis voor een rijk netwerk!”

“Wat is de rol van de serviceorganisatie van het e-depot NA in dit verband? Daar zit overlap met de Kennisplatforms. Hoe wordt dat vormgegeven?”

> Ruud Yap van het NA reageert: bijdragen aan kennisontwikkeling is voor alle medewerkers van het NA onderdeel van hun werk. De serviceorganisatie levert met name in producten en diensten ‘gestolde’ kennis die volgens contract wordt geleverd. In de Kennisplatforms gaat het primair om het ontwikkelen en verspreiden van nieuwe kennis. Kanttekening vanuit de zaal: wat elders al gestold is kan op andere plekken nog in ontwikkeling zijn, dus deling van gestolde kennis binnen de Kennisplatforms is ook belangrijk.

Puck Huitsing benadrukt dat de kennisfunctie bedoeld is voor de hele informatieketen. We spreken niet voor niets over de archieffunctie en niet over archiefinstellingen. Het is de bedoeling dat ook zorgdragers en archiefvormers gaan participeren in het kennisnetwerk. De kennisfunctie is weliswaar belegd bij het Nationaal Archief maar is van ons allemaal. De inhoudelijke sturing ligt dan ook mede bij het veld; bij de zorgdragers en KVAN/BRAIN. *Maar we moeten ook zelf aan de bak. Aansluiten op en gebruikmaken van wat er elders al gebeurt. Institutioneel denken loslaten.*

De digitalisering van informatie en van de archieffunctie brengt nieuwe vragen met zich mee. Moeten we sociale media archiveren en zo ja: hoe doen we dat? Hoe gaan we om met beveiligingsvraagstukken en met privacy? Hoe bedienen we de online gebruiker, die dwars door collecties heen wil kunnen zoeken en geen boodschap heeft aan de scheidslijnen tussen archieven, beeldbanken en bibliotheken? Hoe kunnen we nieuwe technologie inzetten om onze taken beter te kunnen uitvoeren? *Deze nieuwe vragen vergen het vermogen om te kunnen omgaan met continue verandering, om onze rollen af te stemmen op wat onze omgeving van ons vraagt, om netwerkspeler te worden en om samen te blijven leren door het voortdurend delen van kennis en informatie.*

2. Kennisnetwerk Archieven – Arjen van der Kuijl

Het Nationaal Archief had bij de start van Archief 2020 van OCW de taak gekregen om als kenniscentrum te gaan fungeren. Arjen van der Kuijl werd daarvoor twee jaar geleden als kwartiermaker aangesteld. Zijn eerste conclusie was dat de kennisfunctie een andere vorm moest aannemen. *Het NA heeft niet de wijsheid in pacht. We weten en kunnen veel, maar datzelfde geldt voor de instellingen en professionals in het land. Kennis maak je in netwerken; dat is beter en leuker.*

We moeten en we willen van een eiland naar een wij-land. Daarom is de focus al snel verlegd naar het bouwen van een Kennisnetwerk, met en voor de sector, in verbinding met onderwijs, wetenschap en marktpartijen, voortbordurend op de geslaagde co-creatie-aanpak van Archief 2020. Het Kennisnetwerk rust op vier pijlers:

- **De Kennis- en Innovatieagenda.** Gemaakt door en voor archiefprofessionals. Maakt inzichtelijk welke generieke kennisvragen er leven en geeft focus en houvast bij het bepalen van prioriteiten. Leidraad voor onderzoek en ontwikkeling. Wordt elke twee jaar geactualiseerd.
- **De Kennisplatforms.** Sluiten aan op de Kennis- en Innovatieagenda. Online aanwezig op Pleio (<https://informatie2020.pleio.nl/>), op 15 verschillende kennisgebieden. Naar behoefte bijeenkomsten *in real life*. Om kennis te delen, informatie uit te wisselen, te experimenteren en te leren. Gezocht wordt nog naar een trekker voor het platform Toegang.

De Platforms:

Lid worden is eenvoudig. Meld je aan bij de platforms naar keuze via www.informatie2020.pleio.nl!

- **Het Kennisloket.** Bij het Nationaal Archief, via contact@nationaalarchief.nl. Koppelt kennisvragen aan bestaand aanbod (specialisten in of buiten de sector) of vertaalt ze in nieuwe onderzoeks- en/of ontwikkelvragen.

- **Kennismanagement.** Hoe doe je kenniswerk en hoe stuur je op kennisontwikkeling in het veld en binnen het Nationaal Archief.

Hoe werkt het netwerk? | Reacties uit de zaal

“We lopen met heel veel dezelfde kennisvragen rond. Focus op vragen die bij meerdere partijen leven; daar kan het netwerk grootste meerwaarde hebben.”

“Werken we van binnen naar buiten of andersom? De indeling van de Kennisplatforms lijkt erg intern gericht. Laten we de platforms wat extravert maken. Niet vanuit onze eigen koker aan onze eigen dingetjes blijven werken maar meer vanuit maatschappelijk perspectief. Hoe gaan wij vanuit de archieffunctie onze dienstverlening richting de samenleving organiseren?”

“Pleio is een echt overheidsplatform. Geven we daarmee het goede signaal af? Hoe trekken we het breder?”

3 Toekomstbeeld: continu leren – Puck Huitsing

We willen dat de archiefsector een lerende sector wordt. Dat is nodig omdat voor verandering geen blauwdruk te geven is. Het wezenskenmerk van innovatie is, dat je niet weet en niet kunt weten waar het heen gaat. *We weten niet hoe de archiefinstelling en het vak van archiefprofessionals er over 20 jaar uit zien. Daar kunnen we maar op één manier achter komen: door te experimenteren en te onderzoeken.* Wat we wel weten is dat de archieffunctie nu en in de toekomst draait om het toegankelijk en betrouwbaar houden van informatie. Het maatschappelijk belang van die opgave neemt alleen maar toe en tegelijk is die opgave te midden van alle digitale ontwikkelingen moeilijker dan ooit. Daarom moeten we blijven leren en innoveren en elkaar blijven opzoeken. Geen netwerkbijeenkomsten laten schieten ‘omdat het werk voorgaat.’ *Dit is uw werk!*

Wat willen we leren? | Reacties uit de zaal

“Beeld en Geluid is een instelling die ver vooroploopt in de digitale dienstverlening. Wat kunnen we van hen leren?”

“Hoe maken we onze enorme papieren collecties nog maatschappelijk relevant als we niet de middelen hebben om te digitaliseren, we alles gratis moeten delen en al onze energie in born digital archieven gaat zitten?”

“Onze structuren, instituties en producten wortelen in de analoge tijd. Die moeten we radicaal los durven laten. Het draait niet langer om archiefinstellingen maar om de archieffunctie. We staan voor de betrouwbaarheid, toegankelijkheid en beschikbaarheid van informatie. Hoe gaan we vanuit dat inzicht aan het werk?”

4 Inventarisatie kennisbehoefte deelnemers

Met welke vragen kloppen archiefvormers bij ons aan? En nog belangrijker: welke kennis missen wij als sector nog? *Bij welke vragen staan we met de mond vol tanden en de handen in het haar?* Op basis van deze vragen gingen de deelnemers met elkaar in gesprek om de aanwezige kennisbehoefte te inventariseren. De opbrengst van de gesprekken beperkte zich echter niet tot concrete kennisvragen, maar bracht ook strategische vraagstukken, vaardigheids- en attitudekwesties en logistieke en organisatorische aandachtspunten aan het licht.

Kennisvragen

- Open toegang en open data: hoe maak je dat productief voor zowel je gebruikers als voor de instelling?
“Hoe ver moet je gaan met doorverwijzen naar en koppelen met collecties van derden? Hoe houd je je eigen publieksbereik nog zichtbaar als je data overal te verkrijgen zijn?”

- Wie zijn onze gebruikers en wat willen ze?
“Heel simpel: hou de vragen die je krijgt gewoon eens een poos bij. Dan krijg je ook meer focus. NA service-organisatie doet dat al. En wil dat delen!”
- Hoe borgen we de duurzame toegankelijkheid en betrouwbaarheid van het e-depot?
Wat is daar al over bekend? Wie weet wat en waar vinden we zulke informatie?
- Welke systemen buiten het DMS bevatten archiefbescheiden, hoe krijgt de archieffunctie het beheer van die systemen in de greep?
“Probeer om te beginnen het applicatielandschap van je archiefvormers in beeld te krijgen. In Zeeland zijn we daar mee bezig. Dat werkt al als een enorme eyeopener en helpt om informatiebeheer op een goede manier te agenderen.”
- Basale ICT-kennis.
“We moeten niet proberen om allemaal ICT’ers te worden, maar we moeten de basics wel kunnen begrijpen en we moeten de taal van de ICT kunnen verstaan en spreken.”
- Basaal inzicht in de primaire processen van de archiefvormers en de manier waarop zij in die processen met informatie en informatiebeheer omgaan.
“Van buiten naar binnen redenerend moeten we hen onze zienswijze niet opdringen, maar kijken hoe we hen met onze archivistische kennis verder kunnen helpen.”
- Openbaarheid en (in relatie daarmee) risico-management.
“Met het oog op de verwachte verkorting van de overbrengingstermijn hebben we hier snel meer kennis over nodig.”

Strategische vraagstukken

- HRM wordt steeds belangrijker. Hoe kunnen we de toenemende schaarste aan competente en deskundige mensen het hoofd bieden? Wat voor mensen en competenties hebben we nodig om de archieffunctie ook in de toekomst goed te kunnen vervullen?
“We moeten investeren in opleidingen voor onze medewerkers maar ook buiten de deur kijken naar geschikte nieuwe mensen. De huidige opleidingen kunnen kwantitatief niet in de behoefte aan personeel voorzien. We moeten de archieffunctie interessant maken voor mensen ‘van buiten’ en zorgen we dat archivistische kennis onderdeel wordt van het curriculum van andere informatiedisciplines.”
“In West-Brabant hebben we een generatiepact afgesloten. Medewerkers gaan minder werken tegen goede condities om zo ruimte te scheppen voor jonge mensen en tegelijk een geleidelijke overdracht van kennis en ervaring te borgen. Dat is ook financieel interessant omdat dure krachten versneld afvloeien en er goedkopere mensen voor in de plaats komen. Zo ontstaat ruimte om extra in de organisatie te investeren.”
- Er komt veel nieuwe wetgeving aan op het gebied van informatie en digitalisering. We moeten zorgen dat archivistische noties voldoende doorklinken en de relevantie van de Archiefwet duidelijk blijft.
“Het Kennisplatform juridische zaken zal proactief moeten werken: tijdig input leveren in wetgevingstrajecten en zorgen dat de branche kan anticiperen op nieuwe wetgeving.”
- Wat moet je als instelling minimaal zelf kunnen en in huis hebben en wat kun je beter in samenwerkingsverbanden oplossen?
“Size does matter. Een bepaalde schaal is nodig om de vragen van deze tijd aan te kunnen. Misschien moeten we sommige zaken wel op provinciaal of landelijk niveau organiseren of moeten we leveranciers een veel grotere rol durven geven. Hoe weeg je al die verschillende opties af?”
- Samen optrekken naar leveranciers; gebruikersoverleggen intensiveren en strategischer inzetten t.b.v. harmonisatie en standaardisatie.
“Dat scheelt archiefinstellingen en overheden veel geld, maar het is ook voor leveranciers prettig.”

- De omgang met onze *paper-only* collecties.
“Informatie die niet digitaal is bestaat niet. Maar we hebben niet de middelen om alles te digitaliseren. Hoe kunnen we ook de papieren archieven beter bruikbaar maken?”

Vaardigheid en attitude

- Communicatie met en houding ten opzichte van de archiefvormer: hoe maak je die bewust van het belang van duurzame toegankelijkheid en betrouwbaarheid zodat ze in actie komen?
“Zolang onze archiefvormers onbewust onbekwaam zijn op het gebied van de archieffunctie en hun aandeel daarin, zien ze de relevantie van onze kennis niet en worden archiefinstellingen onderbenut. We moeten hen op de goede momenten, vanuit hun eigen vragen en behoeften en in hun eigen taal benaderen.”
- Niet-wetende houding leren.
“De digitale problemen waarmee de archiefvormers kampen zijn nieuw. Pasklare oplossingen zijn zelden voorhanden. Wij hebben de neiging om ons terug te trekken op die terreinen waar we nog geen antwoorden hebben. Daar moeten we vanaf. We hoeven niet alles te weten, maar we kunnen wel samen met de archiefvormers, met andere specialisten en met archiefcollega’s in den lande op zoek naar oplossingen.”

Logistieke en organisatorische aandachtspunten

- Hoe gaan we om met kennisongelijkheid in de branche?
“Niet iedereen heeft het kennisnetwerk evenveel te brengen; er zijn instellingen die vooral zullen halen.”
- Niet alleen nieuwe maar ook ‘klassieke’ kennis delen is nodig.
“Klassieke kennis is in de branche als geheel in voldoende mate in huis, maar niet iedereen beschikt nog over alle specialismen. Hoe weten we wat waar zit en hoe regelen we het zo dat we elkaars specialisten kunnen benutten?”
- De Kennisplatforms zijn nog onvoldoende bekend. Daar valt nog veel te winnen.
- Hoe zorgen we ervoor dat we kennisdeling transparanter maken?
“Iedereen heeft de neiging om kennisvragen één-op- één aan collega’s binnen bestaande circuits te stellen, maar daar schieten we uiteindelijk te weinig mee op. Kennis moet uit de hoofden komen en vindbaar online worden gezet.”
- Hoe maak je al die kennis die er al is op een goede manier toegankelijk?
“Dat is een belangrijkere vraag dan de vraag naar welke kennis nog ontbreekt. Er is heel veel, maar wat en waar. We zijn het aan onze stand verplicht om dat inzichtelijk en toegankelijk te maken.”
“Integratie van Pleio-groepen, BREED en Archief 2.0 zou een goede zaak zijn. En daar wordt aan gewerkt.”
- Kennis kent geen grenzen.
“Kunnen we ook buitenlandse collega’s in het kennisnetwerk laten participeren? Om te beginnen uiteraard de Vlamingen!”

4. Afsluiting

De bijeenkomst werd als inspirerend en nuttig ervaren en smaakte naar meer. Wat de aanwezigen in Bergen op Zoom betreft zetten we met z’n allen de schouders onder een levendig en productief kennisnetwerk.

Heb je aanvullingen op de kennisvragen? Mail ze naar contact@nationaalarchief.nl

Sluit je aan bij de Kennisplatforms, ze staan open voor iedereen! Probeer collega's mee te krijgen, niet alleen uit je archiefinstelling, maar bijvoorbeeld ook informatiemanagers, informatiearchitecten uit de organisaties van je archiefvormers of van je leveranciers.

Presentielijst

Wim Reijnders	Directeur RA West-Brabant
Ruud Yap	Afdelingshoofd Digitale Archiefdiensten NA
Fred v.d. Kieboom	Gemeentearchivaris Tholen
Hildo van Engen	Streekarchivaris Langstraat, Heusden en Altena, bestuur KVAN
Fieke Krikhaar	Zelfstandig adviseur, Programma coördinator e-depot Zeeuws Archief, idem Archief West Brabant en trekker kennisplatform informatievoorziening overheden
Janna Leguijt	Hoofd Cultuurhistorie/digitale dienstverlening RHC Eindhoven
Bennie Blom	Gemeentearchivaris Delft, bestuurslid BRAIN
Marieke de Haan	coördinator Archiefschool/Hogeschool van Amsterdam
Peter Blom	Senior Infobeheer/conservator museale collecties Zeeuws Archief
Hanneke Jansen	medewerkster DIV gemeente Reimerswaal
Rosa van Santen	Coördinator Kennisfunctie Beeld en Geluid
Lotte van Mourik	Communicatieadviseur NA
Angelique Groenewegen	Hoofd beheer en exploitatie Zeeuws Archief
Violet Meerdink	Coördinator Kennisnetwerk Archieven
Hans Jansen	Teamleider en projectleider e-depot West-Brabants archief
Ineke vd Broek	Coördinator archief en DIV gem Schouwen-Duiveland
Leo Hollestelle	Zeeuws Archief
Kees de Ridder	Zeeuws Archief
Frank van Meir	Gemeentearchivaris Breda
Arjen van der Kuijl	Coördinator Kennisnetwerk Archieven
Puck Huitsing	bureaucoördinator KVAN/BRAIN
Margreet Windhorst	Raamwerk advies en tekst

Kennistournee KVAN/BRAIN en Nationaal Archief; verslag van de zesde bijeenkomst, 24 april 2017

‘We moeten daar zijn waar het gebeurt op het moment dat het gebeurt!’

Waar: Noord-Hollands Archief, Haarlem

Wie: georganiseerd door Nationaal Archief en BRAIN/KVAN

Aanwezig: 45 professionals uit de archief- en informatiesector, zie bijlage

Over de Kennistournee

KVAN/BRAIN en Nationaal Archief organiseren begin 2017 een tournee van 6 bijeenkomsten door het hele land. Het doel is tweeledig:

3. het bijstellen van de Kennis- en Innovatieagenda (K&I) voor de archiefsector zodat deze actueel is en aansluit op de kennisbehoefte van de sector;
4. het enthousiasmeren en mobiliseren van branche en professie om actief bij te dragen aan de uitvoering van die agenda.

De bijeenkomsten vinden plaats van februari tot en met april in achtereenvolgens Assen, Den Bosch, Utrecht, Zwolle, Bergen op Zoom en Haarlem, steeds van 10 uur tot 13.30 uur. Vertegenwoordigers van alle archiefinstellingen en van zorgdragers en archiefvormers zijn van harte welkom!

De bijeenkomst in het kort – “We moeten daar zijn waar het gebeurt op het moment dat het gebeurt”

- **Opening:** *onze omgeving verandert, wat betekent dat voor de archieffunctie en hoe kunnen we daar als archiefsector het beste in opereren? Door samen de benodigde kennis te ontwikkelen en te delen.*
- **Het Kennisnetwerk:** *bestaat uit kennis- en innovatieagenda, kennisplatforms, kennisloket en kennisfunctie. Krachten bundelen, focussen en prioriteren.*
- **Verzamelen van kennisvragen en –behoeften:** *de deelnemers formuleerden hun kennisvragen, legden strategische kwesties op tafel, benoemden te ontwikkelen vaardigheden en droegen aandachtspunten aan wat betreft de logistiek en organisatie van de kennisfunctie. Rode draad door de bijeenkomst heen was het besef dat we ons veel meer moeten openstellen voor wat er om ons heen gebeurt, voor waar de samenleving mee bezig is, voor wat de techniek ons te bieden heeft. Kennis is overal, innoveren kun je nooit in splendid isolation.*
- **Afsluiting:** *er is een gedeeld besef dat samenwerking nodig èn leuk is. NA en KVAN/BRAIN roepen op om kennisvragen te blijven melden via contact@nationaalarchief.nl en om aan te sluiten bij de kennisplatforms en de bijbehorende pleio-groepen via <https://informatie2020.pleio.nl/>*

1 Opening – Klaartje Pompe en Puck Huisting

Klaartje Pompe heet de aanwezigen namens het Noord-Hollands Archief welkom. Zij stelt dat de toegang tot de Archiefcollectie Nederland de grootste uitdaging is waar we voor staan. Het gaat om ‘informatie over’ en niet langer om ‘informatie van’.

Puck Huisting schetst de context van de archieffunctie: een wereld die in snel tempo verandert. Digitalisering en digitale informatie zijn de motor achter veel van die veranderingen. Dat heeft grote impact op de archieffunctie. *De kern van de archieffunctie is de toegankelijkheid en betrouwbaarheid van informatie. Maar hoe ga je daarmee om in deze tijd?*

De toegankelijkheid en betrouwbaarheid van digitale informatie beginnen een groot maatschappelijk issue te worden. “Ik heb het gelezen op Facebook en dus is het waar.” *Fake news* en ‘alternatieve feiten’ zijn het gesprek van de dag. Hoe moeten we anticiperen op de snelle technologische ontwikkelingen en de gevolgen daarvan? Hoe ziet de archieffunctie eruit in de 21^e eeuw en hoe gaan we die organiseren? De archieffunctie goed borgen kan in deze tijd alleen als je samenwerkt. Door de digitalisering zitten we niet meer op ons papieren eiland. We maken deel uit van digitale ketens.

Daarom sloegen BRAIN en KVAN in 2015 de handen ineen. Daarom ook zetten beide verenigingen de schouders onder het voeden, bemensen en activeren van de kennisfunctie dat het Nationaal Archief met en voor de archiefsector ontwikkelt. *De kennisfunctie werkt alleen als we samen een kennisnetwerk vormen.* Vandaar deze Kennistournee, samen met het Nationaal Archief. Samen inventariseren we welke vragen de sector heeft. Welke vragen zorgdragers ons stellen waar we nog niet goed raad mee weten. Welke nieuwe ontwikkelingen en denkrichtingen van belang zijn. Waar innovatiekansen liggen. Waar kennis aanwezig is en waar die ontbreekt.

Wie vormen het netwerk en wat moet het doen? | Reacties uit de zaal

“Waarom zitten hier alleen maar vakgenoten? Waarom zit de directeur van AH hier niet? Als we onder ons blijven, komen we nooit tot innovatie.”

“En waar zijn de gebruikers? Ook die hebben kennis en als we hen en hun behoeften niet kennen, komen we nergens.”

“Kennisdelen en innoveren met vakgenoten is misschien niet genoeg, maar het is wel nodig. We hebben elkaar nodig; geen enkele instelling kan de uitdagingen alleen aan.”

Puck Huitsing benadrukt dat de kennisfunctie bedoeld is voor de hele informatieketen. We spreken niet voor niets over de archieffunctie en niet over archiefinstellingen. Het is de bedoeling dat ook zorgdragers en archiefvormers gaan participeren in het kennisnetwerk. De kennisfunctie is weliswaar belegd bij het Nationaal Archief maar is van ons allemaal. De inhoudelijke sturing ligt dan ook mede bij het veld; bij de zorgdragers en KVAN/BRAIN. *Maar we moeten ook zelf aan de bak. Aansluiten op en gebruikmaken van wat er elders al gebeurt. Institutioneel denken loslaten.*

De digitalisering van informatie en van de archieffunctie brengt nieuwe vragen met zich mee. Moeten we sociale media archiveren en zo ja: hoe doen we dat? Hoe gaan we om met beveiligingsvraagstukken en met privacy? Hoe bedienen we de online gebruiker, die dwars door collecties heen wil kunnen zoeken en geen boodschap heeft aan de scheidslijnen tussen archieven, beeldbanken en bibliotheken? Hoe kunnen we nieuwe technologie inzetten om onze taken beter te kunnen uitvoeren? *Deze nieuwe vragen vergen het vermogen om te kunnen omgaan met continue verandering, om onze rollen af te stemmen op wat onze omgeving van ons vraagt, om netwerkspeler te worden en om samen te blijven leren door het voortdurend delen van kennis en informatie.*

2. Kennisnetwerk Archieven – Arjen van der Kuijl

Het Nationaal Archief had bij de start van Archief 2020 van OCW de taak gekregen om als kenniscentrum te gaan fungeren. Arjen van der Kuijl werd daarvoor twee jaar geleden als kwartiermaker aangesteld. Zijn eerste conclusie was dat de kennisfunctie een andere vorm moest aannemen. *Het NA heeft niet de wijsheid in pacht. We weten en kunnen veel, maar datzelfde geldt voor de instellingen en professionals in het land. Kennis maak je in netwerken; dat is beter en leuker. We moeten en we willen van een eiland naar een wij-land.* Daarom is de focus al snel verlegd naar het bouwen van een Kennisnetwerk, met en voor de sector, in verbinding met onderwijs, wetenschap en marktpartijen, voortbordurend op de geslaagde cocreatie-aanpak van Archief 2020. Het Kennisnetwerk rust op vier pijlers:

- **De Kennis- en Innovatieagenda.** Gemaakt door en voor archiefprofessionals. Maakt inzichtelijk welke generieke kennisvragen er leven en geeft focus en houvast bij het bepalen van prioriteiten. Leidraad voor onderzoek en ontwikkeling. Wordt elke twee jaar geactualiseerd.
- **De Kennisplatforms.** Sluiten aan op de Kennis- en Innovatieagenda. Online aanwezig op Pleio (<https://informatie2020.pleio.nl/>), op 15 verschillende kennisgebieden. Naar behoefte bijeenkomsten *in real life*. Om kennis te delen, informatie uit te wisselen, te experimenteren en te leren. Gezocht wordt nog naar een trekker voor het platform Toezicht. Integratie met BREED wordt voorzien; ook naar verbinding met/integratie van Archief 2.0 wordt gekeken.

De kennisplatforms:

Lid worden is eenvoudig. Meld je aan bij de platforms naar keuze via www.informatie2020.pleio.nl!

- **Het Kennisloket.** Bij het Nationaal Archief, via contact@nationaalarchief.nl. Koppelt kennisvragen aan bestaand aanbod (specialisten in of buiten de sector) of vertaalt ze in nieuwe onderzoeks- en/of ontwikkelvragen.
- **Kennismanagement.** Hoe doe je kenniswerk en hoe stuur je op kennisontwikkeling in het veld en binnen het Nationaal Archief.

Hoe werkt het netwerk? | Reacties uit de zaal

“We moeten veel korter op de actualiteit zitten en die snel doorvertalen naar ons werk en onze organisaties.”

“We moeten zorgen dat we vroeger betrokken worden bij de ontwikkeling van nieuwe wetgeving die bepalend wordt voor de archieffunctie, zoals de Omgevingswet en de Wet generieke digitale infrastructuur.”

“De Omgevingswet is een kans om de archieffunctie by design in processen en systemen op te nemen. Maar dan moeten we er wel vroeg bij zijn!”

“Kennis is er voldoende in de sector. Maar hoe geef je vorm aan verspreiding en vermeerdering van kennis? Kennis en innovatie moeten de hoogste prioriteit hebben. Dat is de grootste uitdaging.”

“Integreer de platforms op Pleio met BREED en Archief 2.0.”

“Zorg dat de vakkennis van het NA goed op de website van het NA te vinden is.”

3 Toekomstbeeld: continu leren – Puck Huitsing

We willen dat de archiefsector een lerende sector wordt. Dat is nodig omdat voor verandering geen blauwdruk te geven is. Het wezenskenmerk van innovatie is, dat je niet weet en niet kunt weten waar het heen gaat. *We weten niet hoe de archiefinstelling en het vak van archiefprofessionals er over 20 jaar uit zien. Daar kunnen we maar op één manier achter komen: door te experimenteren en te onderzoeken.* Wat we wel weten is dat de archieffunctie nu en in de toekomst draait om het toegankelijk en betrouwbaar houden van informatie. Het maatschappelijk belang van die opgave neemt alleen maar toe en tegelijk is die opgave te midden van alle digitale ontwikkelingen moeilijker dan ooit. Uitdaging is niet de techniek maar de innovatie. Daarom moeten we blijven leren en innoveren en elkaar blijven opzoeken. Kennis ontwikkelen en kennis delen. Geen netwerkbijeenkomsten laten schieten ‘omdat het werk voorgaat.’ *Dit is uw werk!*

Wat willen we leren? | Reacties uit de zaal

“We moeten daar zijn waar het gebeurt op het moment dat het gebeurt. De Digitale Agenda Doedagen, bijeenkomsten over Blockchain, de Omgevingswet en de Algemene Verordening Gegevensbescherming: daar is de archieffunctie nauwelijks vertegenwoordigd. Dat moet anders.”

“Maak een kalender van dat soort bijeenkomsten, zorg dat er mensen zijn en dat je die laat delen wat ze daar oppikken.”

4 Inventarisatie kennisbehoefte deelnemers

Met welke vragen kloppen archiefvormers bij ons aan? En nog belangrijker: welke kennis missen wij als sector nog? *Bij welke vragen staan we met de mond vol tanden en de handen in het haar?* Op basis van deze vragen gingen de deelnemers met elkaar in gesprek om de aanwezige kennisbehoefte te inventariseren. De opbrengst van de gesprekken beperkte zich echter niet tot concrete kennisvragen, maar bracht ook strategische vraagstukken, vaardigheids- en attitudekwesaties en logistieke en organisatorische aandachtspunten aan het licht.

Kennisvragen

- Wie zijn onze gebruikers en wat willen ze?
“Waarvoor komen mensen archieven raadplegen en wat raadplegen ze? Op instellingsniveau is daar wel een en ander over bekend maar geaggregeerde gegevens daarover zijn niet te vinden. Terwijl die heel nuttig kunnen zijn, ook met het oog op selectie en acquisitie bijvoorbeeld.”
“We hebben hier vandaag besloten om een Archieflab te starten om nieuwe generieke tools te ontwikkelen en onderzoek te doen, bijvoorbeeld naar de manier waarop digitale klanten zich door onze collecties bewegen en hoe we daar onze dienstverlening en organisatie op moeten inrichten. We moeten datagedreven gaan werken en toe naar een fluïde organisatie die kan meebewegen met de wensen en behoeften van de klanten.”
“Goed om zoiets te beginnen, maar laten we vooral aansluiting zoeken bij wat er al is en gebeurt. BHIC en NA hebben al veel gebruikersonderzoek gedaan en het Netwerk Digitaal Erfgoed heeft net de resultaten gepresenteerd van een [onderzoek naar het gebruik van erfgoedwebsites](#). Er is meer beschikbaar dan we soms denken en weten.”
- Basaal inzicht in de primaire processen van de archiefvormers en de manier waarop zij in die processen met informatie en informatiebeheer omgaan.
“Stellen we als archiefvormers wel de juiste vragen aan onze archiefvormers en doen we dat wel op het juiste moment? Zo niet, dan kunnen we hen niet goed van dienst zijn.”
- Nieuwe tools
“Nieuwe kennis en ervaring opdoen door samen tools en producten te ontwikkelen. Zoektools bijvoorbeeld om dwars door collecties heen te zoeken op persoonsnamen.”
- Basale ICT-kennis
“Welke eisen moet je stellen aan een scanner of aan de software voor een e-depot?”
“We moeten geen schapen met 5 poten willen zijn. Wat we nodig hebben is basale ICT-kennis. En we moeten de weg weten, de juiste relaties hebben.”
- Taal, denkwijze en tools van informatiearchitecten
“Om de archieffunctie een goede plek te geven in informatiegestuurde processen moeten we kunnen meedenken met informatiearchitecten”
> GGD Amsterdam biedt zich aan voor Kennisplatform Architectuur en kwaliteitssystemen
- Hoe kom je tot een effectief Strategisch Informatieoverleg?
“Hier zijn we allemaal mee aan het experimenteren. Wat kunnen we van elkaar leren?”
- Uitplaatsing.
“Wat komt daar allemaal bij kijken en hoe kun je dat het beste regelen? Wanneer kies je voor uitplaatsing en wanneer voor vervroegde overbrenging?”

Strategische vraagstukken

- Nieuwe wetgeving op het gebied van informatie en digitalisering.
“Dat is echt iets wat we als individuele instellingen niet bij kunnen houden. Omgevingswet, Algemene Verordening Gegevensbescherming, Wet Generieke Digitale Infrastructuur, auteursrecht, ontwikkelingen op Europees niveau: er gebeurt zoveel!”
“We moeten zorgen dat archivalistische noties voldoende doorklinken en de relevantie van de Archiefwet duidelijk blijft. En we moeten tijdig weten wat de impact wordt voor de archieffunctie en hoe we ons daarop moeten voorbereiden.”
> Aanmelding voor Kennisplatform Juridische Zaken: Theo Vermeer
- Wat moet een archivaris kennis kennen en kunnen? En wat moet een archiefinstelling minimaal aan kennis en competenties in huis hebben?
“De klassieke kennis van de archivaris wordt schaarser maar blijft nodig. Alles zelf in huis houden is onmogelijk. Hoe lossen we dat samen op?”
“De structuur van ons bestel en de schaalgrootte van veel instellingen passen eigenlijk niet meer bij deze tijd. We moeten kennis anders gaan organiseren.”

“We zouden scherper moeten kijken naar onze verhouding met de archiefvormer Waar houdt het werk van de een op en begint het werk van de ander?”

- Profileren en positionering van archiefinstellingen en archivariissen.
“We hebben een sterkere en effectievere lobby nodig. Goed onderzoeken wie onze problemen delen en wie belang hebben bij onze oplossingen en dan strategische partnerschappen vormen.”
“Het werkveld wordt politieker, beleidsrijker. Maar wij zitten nog veel te veel in de uitvoering.”
“Het is geen kwestie van lobby maar van marketing. We moeten af van ons papieren erfgoedprofiel. Waarom haalt het Nationaal Archief wel het NOS-journaal met de VOC-tentoonstelling maar niet met het e-depot? We moeten ons profileren op digitale informatie, op de maatschappelijke meerwaarde van duurzame betrouwbare en toegankelijke informatie in deze tijd van nepnieuws en Photoshop.”
“We kunnen effectiever zijn buiten dan binnen de archiefinstelling. We hebben het over de keten, maar we functioneren nog veel te veel in onze eigen schakel. We moeten veel meer de organisatie en de samenleving in met onze adviseurs digitale informatie en onze inspecteurs. Embedded archivists, die moeten we hebben!”

Vaardigheid en attitude

- Adviesvaardigheden, gesprekstechnieken en overtuigingskracht.
“We hebben het hier wel over de vragen die zorgdragers ons stellen, maar interessanter is welke vragen ze niet stellen. Ze zijn vaak onbewust onbekwaam. We moeten veel meer in hun huid kruipen, beter luisteren en goed doorvragen om de juiste vragen uit te lokken.”
- Proactief relatiebeheer.
“We zijn nog steeds veel te afwachtend. Maar buiten gebeurt het! We moeten naar de archiefvormers toe en de samenleving in om onze functie te kunnen blijven vervullen.”

Logistieke en organisatorische aandachtspunten

- Hoe maak je al die kennis die er al is op een goede manier toegankelijk?
“Het gebrek aan kennis is niet zozeer het probleem, het is vooral de versnippering van kennis die ons parten speelt. We moeten (digitale) kennisplatforms zoveel mogelijk zien te integreren of te koppelen.”
“Laten we ook buiten de archiefsector en over de grenzen kijken en aansluiting zoeken bij wat daar gebeurt. Bijvoorbeeld de [KB sessies over digital humanities skills](#) en het initiatief [Library Carpentry](#)”
- Hoe gaan we ervoor zorgen dat de kennisplatforms gaan leven en dat deelnemers daar niet alleen kennis komen halen maar ook komen brengen?
“We hebben te maken met kennisongelijkheid in de branche, dus de een zal meer brengen en de ander meer halen. Dat is niet erg, maar realiseer je dat iedereen wat te brengen heeft en doe dat dan ook.”

4. Afsluiting

De bijeenkomst werd als inspirerend en nuttig ervaren en smaakte naar meer. Dat belooft wat!

Heb je aanvullingen op de kennisvragen? Mail ze naar contact@nationaalarchief.nl

Sluit je aan bij de Kennisplatforms, ze staan open voor iedereen! Probeer collega's mee te krijgen, niet alleen uit je archiefinstelling, maar bijvoorbeeld ook informatiemangers, informatiearchitecten uit de organisaties van je archiefvormers of van je leveranciers.

Presentielijst

Klaartje Pompe	Hoofd Archief- en Collectiebeheer Noord-Hollands Archief
Welmoed Bons	Documentair informatiespecialist Instituut voor Militaire Geschiedenis
Erwin Rossmesl	Hoofd (Beeld) Collecties, Publieksinformatie & Collectie Instituut voor Militaire Geschiedenis
Henk Huitsing	Adviseur Digitale Ontwikkeling Regionaal Archief Rivierenland
Josje Everse	Archiefinspectie Stadsarchief Rotterdam
Ben Bilyj	Coördinator DIV Gemeente Heemskerk
Tamara van Zwol	Consulent erfgoed en beleving Erfgoedhuis Zuid-Holland
Marianne Loef	Archiefinspecteur Noord-Hollands Archief
Sigfried Janzing	Directeur Streekarchief Midden-Holland
Karolien Verbrugge	Archivaris NIOD
Ellen van der Waarden	Gemeentearchivaris Haags Gemeentearchief
Theo Vermeer	Expert Informatiebeheer Stadsarchief Rotterdam
Peter Diebels	Provinciearchivaris Provincie Zuid-Holland
Tanja Holt	Adviseur gegevensbescherming- en beheer Gemeente Heemskerk
Sofie Bustraan	Beleidsadviseur Stadsarchief Amsterdam
Laura Koopmans	Medewerker Toezicht, Beleid en Advies Stadsarchief Amsterdam
Stinie Francke	Archiefinspecteur Noord-Hollands Archief
Teun de Bruijn	Gemeentearchivaris Regionaal Archief Dordrecht
Robin Lassche	Archiefinspecteur Regionaal Archief Dordrecht
Robbert-Jan Hageman	Adviseur ontwikkeling Kennis en Advies Nationaal Archief
Pieter Vijn	sr Datamanager Atria
Harriet de Man	Adviseur GLAM & Archiknowmad
Rob Lengers	Senior medewerker Gemeentearchief Zaanstad
Paul Post	Directeur Regionaal Archief Alkmaar
Annemieke Adema	Archiefinspecteur Gemeentearchief Zaanstad
Frans Hoving	Gemeentearchivaris Gemeentearchief Zaanstad
Wouter Brunner	Archiefinspecteur Haags Gemeentearchief
Tine van Nierop	Informatiemanager Westfries Archief
Seraya de Vries	Adviseur Informatiebeheer Gemeente Amsterdam
Puck Huising	Programma coördinator KVAN/BRAIN
Arjen van der Kuijl	Adviseur Kennisfunctie NA
Violet Meerdink	Coördinator Kennisnetwerk NA
Nico Vriend	Senior medewerker dienstverlening en presentatie NHA

Marie-Christine Engels	BRAIN/KVAN commissie buitenland
Tamara Tesselaar-Groot	Archiefmedewerker Westfries Archief
Marit Vochteloo	Coördinerend Beleidsmedewerker Directie Media & Creatieve Industrie, Ministerie van OCW
Ivo Zandhuis	Consultant Ivo Zandhuis Onderzoek & Advies
Bart van Gent	Senior Adviseur Strategisch Relatiemanagement Nationaal Archief

**Een korte introductie op het
Nationaal Kennisnetnetwerk Archieven en de
Kennis- en Innovatieagenda Archiefsector**

KENNIS DOEN WE SAMEN!

Nationaal Archief, januari 2017

Inleiding: een toekomstvaste archieffunctie

In de nabije toekomst is zijn de openbare archieven optimaal toegankelijk en rendabel voor archiefvormers, burgers en bedrijven. Dit is het overkoepelende doel van de in 2011 opgestelde Archiefvisie. Om dit te bereiken is het nodig dat de archiefsector een bijdrage levert aan een laagdrempelige beschikbaarstelling en aan het duurzaam beheer van informatie van overheden en particulieren. Grote uitdagingen, die vragen om een toekomstvaste archieffunctie.

Een toekomstvaste archieffunctie gaat verder dan alleen inhoudelijke vernieuwing. Het gaat vooral ook om innovatie van het archiefbestel en de sector als geheel. Nieuwe voorzieningen, kennis en vaardigheden moeten optimaal worden gebruikt en gedeeld, en mogen niet versnipperd raken. Overheden en de archief- en informatiesector moeten daarom meer samenwerken - onderling en met elkaar. Dat vraagt om een gezamenlijke leidraad voor kennisontwikkeling en -deling in de archiefsector, en om een structurele wijze van samenwerken op kennisontwikkeling.

Een opdracht aan het nationaal Archief

Hieruit volgde een dubbele opdracht aan het Nationaal Archief

1. Werk samen met de sector aan innovatie en kennisontwikkeling;
2. Stel daarvoor een kennis- en innovatieagenda op (de leidraad),

Een opdracht die het NA heeft vertaald in de ambitie om te komen tot een *Nationaal Kennisnetwerk Archieven*. Een netwerk dat het NA wil faciliteren met verschillende instrumenten, maar waarbinnen het zelf ook een actieve en ambitieuze speler wil zijn. Eind 2015 leidde de aanpak tot onder meer deze twee resultaten:

- **De publicatie van de eerste Kennis- en Innovatieagenda Archiefsector**
Kern van de agenda zijn 15 actuele kennis- en innovatievraagstukken, afkomstig uit de archief- en overheidssector zelf. Het zijn onderwerpen waarover meer of nieuwe kennis nodig is. Archiefcollega's en collega's die bij de archieffunctie bij overheden zijn betrokken worden van harte uitgenodigd om de agenda te lezen en te delen, om nieuwe agendapunten aan te dragen en om samen actie te ondernemen.
- **De oprichting van de eerste twee kennisplatforms van het Nationaal Kennisnetwerk Archieven**
Het NA ontwikkelt diverse instrumenten om het kennisnetwerk te faciliteren. Alle kennis- en innovatievraagstukken uit de agenda worden bijvoorbeeld verder ontwikkeld in landelijke online platforms. Dit resulteert uiteindelijk in 12 herkenbare platforms voor de 15 kennisvraagstukken. Het Nationaal Archief is oprichter van de eerste twee platforms, start voorlopig ook enkele andere platforms (zoals op het terrein van Conservering en van Architectuur), maar zoekt voor de overige platforms andere partijen uit de sector en deze te adopteren. Het NA gaat dan ook actief op zoek naar sponsors.

Voor wie en waarom deze samenvatting?

Dit document is bedoeld voor bestuurders en medewerkers binnen de archief- en informatiewereld in de breedste zin van het woord. Het dient als een korte introductie op de Kennis- en Innovatieagenda Archiefsector en op het Nationaal Kennisnetwerk Archieven. Vanaf pagina 5 staat een compact overzicht van de 15 kennis- en innovatievraagstukken uit de Kennis- en Innovatieagenda. Maar eerst volgt een korte samenvatting van achtergronden en meer informatie over de rol van het Nationaal Archief als verbindende schakel in de kennisontwikkeling binnen de archiefsector.

Achtergronden

De gezamenlijke opgave

Digitaal duurzaam archiefbeheer is een urgent vraagstuk. Oplossing en invulling daarvan vragen om brede maatschappelijke betrokkenheid en inzet. Aan verbinding van de voorkant (dienstverlening en creatie van informatie) met de achterkant (beheer, opslag en toegankelijkheid). Overheden en archiefinstellingen moeten samen – in een netwerk - zorgen voor een goed functionerende informatie- en archiefketen voor de toekomst. Het innovatieprogramma Archief 2020 vertaalde dit in een visie die aangeeft op welke 5 terreinen de gezamenlijke opgave voor de archiefsector ligt:

- **Duurzaamheid:** we dragen eraan bij dat digitale overheidsinformatie duurzaam bewaard wordt en duurzaam toegankelijk is. *Met als doel: iedereen die recht heeft op bepaalde overheidsinformatie, kan erbij. Informatie die net gemaakt is, is net zo makkelijk bereikbaar als informatie die pakweg 15 jaar oud is.*
- **Openbaarheid:** wij zorgen er mede voor dat digitale overheidsinformatie die openbaar is, ook goed en op tijd beschikbaar is. *Met als doel: burgers mogen rekenen op een transparante en betrouwbare overheid.*
- **Documenteren van de samenleving:** we dragen bij aan het bewaren van digitale overheids- en niet-overheidsinformatie – de Archiefcollectie NL- als een samenhangend, evenwichtig geheel. *Met als doel: de samenleving nu en straks krijgt een representatief beeld van onze maatschappij.*
- **Toegang:** we dragen bij aan een centrale digitale toegang van de Archiefcollectie NL. *Met als doel: de samenleving nu en straks weet wat de Archiefcollectie NL te bieden heeft en maakt er optimaal gebruik van vanwege de eenvoudige toegang.*
- **Kwaliteit en samenwerking:** samen vormen we als archiefinstellingen een kennisnetwerk. *Met als doel: een toekomstvast netwerk dat actief anticipeert op de vragen van archiefvormers en samenleving.*

Nationaal Archief: dubbelrol

Aan het NA de opdracht de waardevolle erfenis van Archief 2020, dat eind 2016 ophoudt te bestaan, over te nemen en te combineren met de eigen kennis-programma's en projecten.

Er zijn daarvoor al volop samenwerkingen en nieuwe ontwikkelingen binnen de archiefsector. Maar een structurele samenwerking op kennisontwikkeling ontstaat niet vanzelf. Er is een partij nodig die faciliteert en stimuleert. Die partijen bij elkaar brengt, die inventariseert welke kennis er al is en aan welke kennis(ontwikkeling) behoefte is. Aan het Nationaal Archief de opdracht om samen met de sector generieke kennis- en ontwikkelthema's in kaart te brengen en een verbindende rol te spelen in de ontwikkeling van kennis binnen de archiefsector. Het NA heeft dus naast zijn rol als actieve kennisontwikkelaar in het netwerk ook de rol van facilitator. Het organiseert of ondersteunt daarvoor kennisplatforms, kennissessies, een kennisbank, een kennisloket etc.

Nationaal Kennisnetwerk Archieven: Kennis-en Innovatieagenda en Kennisplatforms

Doel Kennis-en Innovatieagenda

Doel van de agenda is dat het een leidraad is voor alle partijen in de archief- en informatiesector voor gezamenlijke en gestructureerde kennisontwikkeling en -uitwisseling. De agenda geeft duidelijk aan *welke* inhoudelijke afspraken er zijn, *wie* die afspraken (samen) uitvoeren, *hoe* dat gebeurt en *wanneer* de resultaten klaar zijn. En zijn er kennisvragen beantwoord? Dan kunnen ze van de agenda af. En dan pakken we samen nieuwe vragen op, zodat we als sector 'leren leren'. We werken toe naar vaststelling van een nieuwe agenda begin 2017.

Wat is de stand begin 2016?

Deze eerste Kennis- en Innovatieagenda is een inventarisatie van de kennis- en innovatievraagstukken binnen de archief- en informatiesector. De agenda bevat op dit moment:

- **15 actuele kennisvragen uit de hele archief- en informatiesector:** op welke onderwerpen is behoefte aan kennis? En welke instrumenten zijn of worden *op dit moment* daartoe ontwikkeld en door wie? Verdere kennisontwikkeling op deze generieke kennisvragen (op bestaande en nieuwe terreinen!) gebeurt binnen thematische landelijke (online) kennisplatforms. Eind 2015 heeft het NA twee Kennisplatforms (resp. Openbaarheid en Preserving). Deze samenvatting spitst zich toe op deze 15 actuele kennisvragen.

- **8 innovatiethema's:** op welke vakgebieden is nieuwe kennis in de (nabije) toekomst wenselijk?
- **5 onderwerpen voor kennisbeheer:** van welke kennisinstrumenten moet het beheer verder worden uitgewerkt?
- **5 beleidsthema's:** op welke onderwerpen is er behoefte aan (aanvullende) visie of beleid. Deze thema's zijn 'bijvangst' van de kennisgesprekken en worden op termijn eventueel opgepakt.

Doel Kennisplatforms

Kennisplatforms helpen om verbindingen te leggen tussen de leden van dat platform en om sterke netwerken te bouwen. De platforms richten zich op kennisontwikkeling en –deling in het uitvoerend archiefveld en met de relevante overheden als archiefvormers. Daarnaast dragen de platforms bij aan innovatie van de archieffunctie. De inhoudelijke programmering van de platforms is in handen van de deelnemers zelf. De kennisplatforms hebben een open en informeel karakter, het zijn proeftuinen van en voor de hele archiefsector en de archiefvormers waarmee zij in contact staan. Hoe breder de vertegenwoordiging, des te dynamischer het platform.

Eind 2015 zijn de kennisplatforms openbaarheid en preservatie formeel van start gegaan. In de loop van 2016 zullen meer platforms starten. Ook is het NA gestart met een platform Conservering, met als doel al bestaande kennis en het borgen daar van inzake papierconservering in de digitale wereld.

Daarnaast zijn er contacten met andere bestaande, meer informele, platforms om -waar mogelijk- tot een eenduidige vorm van kennisdelen te komen. Elk kennisplatform is georganiseerd rond één of meer van de kennisvragen waar de archiefsector zich voor gesteld ziet. De kennisvragen zijn vastgelegd in de Kennis- en Innovatieagenda. Dit zijn de kennisplatforms:

1. Inrichting informatiehuishouding overheden
2. Kwaliteitssystemen en Architectuur
3. Waardering en Selectie
4. Preservation
5. Metadata
6. Toegang
7. Openbaarheid
8. Digitale verwerving en E-depot
9. Presentatie & Dienstverlening
10. Conservering (papier)
11. Professionalisering en deskundigheidsbevordering
12. Particuliere Archieven
13. Toezicht
14. Juridische vraagstukken
15. Webarchivering

Kennis- en Innovatieagenda 2015

De 15 actuele kennisvragen

Kennisvraag 1: modernisering waardering en selectie

Wat is het einddoel? Vernieuwing van waardering en selectie voor alle overheden

Wat is de stand? Er is een Handreiking waardering en selectie *Belangen in balans*, er zijn pilots voor de toepassing ervan en er komt een standaard werkproces selectielijsten.

Wie doen mee? Nationaal Archief, wetenschappers, private partijen en enkele decentrale overheden.
<https://informatie2020.pleio.nl/groups/profile/32042772/handreiking-waardering-en-selectie>

Kennisvraag 2: inrichtingsprincipes overheidsorganisaties

Wat is het einddoel? Er zijn basisprincipes en eisen waarmee overheidsorganisaties hun informatiehuishouding zodanig op orde kunnen brengen dat hun informatie duurzaam toegankelijk is.

Wat is de stand? In 2015 zijn er eisen ontwikkeld voor duurzaam toegankelijke overheidsinformatie (DUTO). In ontwikkeling is een stappenplan duurzame toegankelijkheid.

Wie doen mee? Nationaal Archief en overheden en uitvoerders in pilots met de DUTO-scan.

Kennisvraag 3: e-depot

Wat is het einddoel? Overheden en archiefinstellingen het voldoende kennis en instrumenten om te gaan werken met een e-depot.

Wat is de stand? Er is een functioneel ontwerp e-depot voor decentrale overheden (DTR). En er zijn best practices verzameld uit pilots met e-depots en er is een handreiking en stappenplan ontwikkeld (Archief 2020).

Wie doen mee? Nationaal Archief, RHC's

<https://informatie2020.pleio.nl/groups/profile/41372192/e-depot-en-digitale-verwerking>

Kennisvraag 4: preserving

Wat is het einddoel? Archiefinstellingen weten wat te doen op het terrein van preserving.

Wat is de stand? Het Nationaal Archief ontwikkelde preservingstrategieën en een procesbeschrijving. Voor 2016 is een kwaliteitscyclus gepland. Het NDE werkt aan bevordering van het gebruik van persistent identifiers en het NCDD doet een inventarisatie software repository.

Wie doen mee? Nationaal Archief, NCDD, UvA, Gemeente Rotterdam, RHC's

<https://informatie2020.pleio.nl/groups/profile/41371832/preservation>

Kennisvraag 5: openbaarheid

Wat is het einddoel? Er zijn heldere kaders voor de uitvoering van de wet- en regelgeving op het vlak van openbaarheid, en voor het bevorderen van actieve openbaarheid.

Wat is de stand? Het Nationaal Archief ontwikkelde onder meer een verkenning naar openbaarheid *by design*, en een beleids- en ontwikkelagenda open overheidsinformatie. Gewerkt wordt aan beleid voor openbaarheid in de digitale omgeving en aan een toetsingskader openbaarheid bij overdracht.

Wie doen mee? Nationaal Archief, BZK, diverse archiefinstellingen

<https://informatie2020.pleio.nl/groups/profile/29153422/kennisplatform-openbaarheid>

Kennisvraag 6: open toegang

Wat is het einddoel? Een gemeenschappelijke visie en landelijke strategie voor een toegankelijke en bruikbare Archiefcollectie NL.

Wat is de stand? Uitvoering van de projecten Open Toegang en Architectuur (Archief 2020).

Wie doen mee? Nationaal Archief, OCW (NDE), NIOD

<https://informatie2020.pleio.nl/groups/profile/32601572/kennisplatform-toegang>

Kennisvraag 7: open data

Wat is het einddoel? Kennis en instrumenten ontwikkelen over open data

Wat is de stand? Het Nationaal Archief ontwikkelde in 2015 een visie op open data en voerde proefprojecten uit. Ook ontwikkelde het Nationaal Archief (eigen) beleid op open collectiedata.

Wie doen mee? Nationaal Archief, TU Twente en vijf grote gemeenten, waaronder Amsterdam en Eindhoven.

<https://informatie2020.pleio.nl/groups/profile/29153422/kennisplatform-openbaarheid>

Kennisvraag 8: data analytics (big data)

Wat is het einddoel? Verkenning van mogelijkheden en beleidsgevolgen voor o.a. waardering en selectie en onderzoek naar E-discovery-technieken voor identificatie bij ongestructureerde data

Wat is de stand? Verkenningen door het Nationaal Archief met HSA en RUL.

Wie doen mee? Nationaal Archief, UvA en RUL en twee gemeenten..

Kennisvraag 9: particuliere archieven en documenteren van de samenleving

Wat is het einddoel? Handreiking/hulpmiddelen voor actieve acquisitie van (digitale) particuliere archieven.

Wat is de stand? Planvorming rond Profielcollectie Nederland, digitale collectievorming en atelier documenteren van de samenleving.

Wie doen mee? NCDD, DANS, NIOD, streekarchieven, Platform Particuliere Archieven, NIBG

<https://informatie2020.pleio.nl/groups/profile/41453152/kennisplatform-particuliere-archieven>

Kennisvraag 10: archiefbescheiden buiten het DMS

Wat is het einddoel? Beleidskader en handreiking voor de omgang met archiefbescheiden buiten DMS

Wat is de stand? Handreiking Archivering sociale media, databases en websites, Handreiking procesgeoriënteerd inrichten ongeacht techniek.

Wie doen mee? Nationaal Archief, Ministerie van Algemene Zaken.

Kennisvraag 11: "Naar de voorkant van de informatieketen"

Wat is het einddoel? Structurele inbedding van het Strategisch Informatieoverleg (SIO) (en de onafhankelijke deskundige) in de contacten tussen overheden en hun archiefinstellingen. Zodat de archiefprofessionals al voor in de informatieketen van overheden kunnen adviseren.

Wat is de stand? De rol van het SIO is beschreven in handreikingen voor centrale en voor decentrale overheden.

Wie doen mee? Nationaal Archief, AIDO en BRAIN

Kennisvraag 12: metadata

Wat is het einddoel? Lokale overheden en leveranciers gebruiken het Toepassingsprofiel Metadata Lokale Overheden (TMLO) en centrale overheden een eigen standaard metadataprofiel.

Wat is de stand? Er is een TMLO ontwikkeld en eind 2015 ondertekenden de eerste 12 leveranciers het Addendum TMLO van de Software Catalogus van KING

Wie doen mee? Steeds meer decentrale overheden baseren hun metadataprofiel op het TMLO.

<http://www.breednetwerk.nl/group/tmlo>

Kennisvraag 13: kwaliteitssysteem digitaal archiefbeheer

Wat is het einddoel? Een handreiking voor het kwaliteitssysteem voor het archiefbeheer voor decentrale overheden.

Wat is de stand? Nationaal Archief en BRAIN werken aan handreiking en kwaliteitssysteem archiefsector.

Wie doen mee? Nationaal Archief, BRAIN, AIDO, Zaanstad en provincie Overijssel.

Kennisvraag 14: keteninformatisering

Wat is het einddoel? Een leidraad voor organisatorische, informatiekundige, juridische en inhoudelijke aspecten van de ketenselectielijst.

Wat is de stand? Er is een adviesaanvraag aan de minister van OCW aan de Raad voor Cultuur, een pilot geo-informatie en een landelijk Project Keteninformatisering van het Digitaal Beraad.

Wie doen mee? Diverse onderzoekers, OCW en Nationaal Archief.

Kennisvraag 15: digitale dienstverlening (ook met beperkt openbaar materiaal)

Wat is het einddoel? Richtlijnen voor de inrichting van een digitale onderzoeksomgeving door archiefbeheerders die aansluit op de vragen van digitale bezoekers en de collecties van instellingen.

Wat is de stand? Atelier Digitale Onderzoeksomgeving en Dienstverlening.

Wie doen mee? HvA, UvA, RWA, BHIC, RHC-Eindhoven, Stadsarchief Rotterdam

<https://informatie2020.pleio.nl/groups/profile/41379452/kennisplatform-dienstverlening-archieven>

Innovatie, beleid en beheer

Innovatiethema's

Naast de 15 actuele kennisvragen zijn er in de gesprekken met stakeholders ook wensen ten aanzien van innovatie naar voren gekomen die nog niet zijn opgepakt. In het kort werden genoemd:

- Digitale verwerving: complexe collecties
- Vernietigen in de digitale wereld
- Mogelijkheden om de cloud als digitale archiefbewaarplaats te gebruiken
- Vorming particulier digitaal archief
- Omgaan met auteursrechten in de archiefsector

- Het juridische begrip overbrenging in het digitale tijdperk
- Noodzaak herziening archiefregeling

Het NA en Archief 2020 beraden zich over de wijze hoe deze innovatie vorm te geven. In de loop van 2016 wordt daarover informatie gegeven. Uiteraard wordt daarbij gebruik gemaakt van de faciliteiten die het kennisnetwerk biedt. Het geeft tevens de gelegenheid om een nieuwe Kennis- en Innovatieagenda voor te bereiden, zodat deze in het eerste kwartaal van 2017 gepresenteerd kan worden.

Beleidsthema's

Beleidsthema's zijn:

- Visie op positie archiefinstelling en archivaris in de informatieketen overheid
- Beleidskader toezicht
- Uniformering bewaartermijnen
- Wetgevingstoets inzake archiefparagraaf
- Afstemming opleidingsaanbod en beroepsprofiel

Beheer

Tenslotte richt het NA het beheer in voor verschillende normen en standaarden conform het zogenaamde BOMOS-model. Als eerste worden daarin de volgende standaarden in opgenomen:

- Handreiking digitale vervanging
- Toepassingsprofielen metadata
- DUTO
- Handreiking Waardering en Selectie (*Belangen in balans*)

In de loop van 2016 wordt bepaald welke standaarden nog meer voor beheer in aanmerking komen.

Contact?

Arjen van der Kuijl, adviseur Kennisfunctie Nationaal Archief, via arjen.verkuijl@nationaalarchief.nl, met Natasja Pels, kennismakelaar Nationaal Archief, via natasja.pels@nationaalarchief.nl of met Violet Meerdink, via violet.meerdink@nationaalarchief.nl We horen graag van u.

Wilt u de volledige Kennis- en Innovatieagenda lezen? Of de stand van zaken volgen? Zie <http://www.nationaalarchief.nl/kennisnetwerk-archieven/> of abonneer u op de nieuwsbrief van het Nationaal Archief, https://abonneren.rijksoverheid.nl/nieuwsbrieven?utm_source=email&utm_medium=emailnieuwsbrief&utm_campaign=Nieuwsbrief+Nationaal+Archief

Bijeenkomst	Deelnemers	Functie	Organisatie	emailadres
Assen 15 februari				
	Jan Bos	Gemeentearchivaris, senior beleidsmedewerker	RHC Assen	jan.bos@drentsarchief.nl
	Redmer Alma	beleidsmedewerker informatisering	RHC Assen	redmer.alma@drentsarchief.nl
	Andre Clement	medewerker informatisering	RHC Assen	andre.clement@drentsarchief.nl
	Egbert Brink	medewerker archiefbewerking	RHC Assen	egbert.brink@drentsarchief.nl
	Joke Wolff	medewerker communicatie	RHC Assen	joke.wolff@drentsarchief.nl
	Rienk Jonker	Gemeentearchivaris	HC Leeuwarden	rienk.jonker@leeuwarden.nl
	Annemieke Nijdam	teamleider	Treasor	annemieke.nijdam@tresoar.nl
	Dick Bunskoek	Provinciearchivaris	Drenthe	d.bunskoek@drenthe.nl
	Rita Jonker	Inspecteur	Groningen	h.jonker@provinciegroningen.nl
	Hans Waalwijk		HvA-Archiefschool	h.waalwijk@hva.nl
	Edda Ton		HvA-Archiefschool	e.ton@hva.nl
	Sebastiaan Vos	Publieksadviseur	RHC Groningen	S.Vos@groningearchieven.nl
	Marit Vochteloo	Coördinerend senior beleidsmedewerker	Ministerie van OCW	m.vochteloo@minocw.nl
Den Bosch 29 maart				
	Paul Huismans			
	Marisca Heijmans			mheijmans@salha.nl
	Geertrui Verschueren	Student	VU Brussel	geertrui.verschueren@gmail.com
	Yvonne Wellings	Gemeentearchivaris	Gemeente Tilburg	yvonne.wellings@tilburg.nl
	Herman van Megen	Medewerker archief	Gemeente Venlo	h.vanmegen@venlo.nl
	Anette de Lange	Gemeentearchivaris	Gemeentearchief Gemert-Bakel	anette.delange@gemert-bakel.nl
	Marion Roos	Adviseur Informatievoorziening	Gemeente Utrechtse Heuvelrug	Marion.roos@Heuvelrug.nl
	Christiaan v.d. Ven		BHIC	Christian.van.der.Ven@bhic.nl
	Dirk-Jan Emans	Communicatieadviseur	Nationaal Archief	Dirk.Emans@nationaalarchief.nl
	Peer Boselie	Stadsarchivaris	Archief De Domijnen	peer.boselie@sittard-geleen.nl
	Eduard Jacob	Gepensioneerd zenuwarts-psychiater niet.meer	Knvi en ngl-ngn.nl en Kvan	eduard.jacobi1@gmail.com
	Toos Wilms	Archivaris	Gemeente Peel en Maas	toos.wilms@peeleenmaas.nl
	Boy Gerrits	Senior Archivaris Gemeentearchivaris	Regionaal Historisch Centrum Limburg	gerrits@rhcl.nl
	Esmé Corbee	1e Medewerker Archieven en Collecties	Regionaal Historisch Centrum Limburg	corbee@rhcl.nl
	Nadia Lehmann	Streekarchivaris	Regionaal Historisch Centrum Eindhoven	n.lehmann@rhc-eindhoven.nl
	Guido Dorsers	Archiefinspecteur	Regionaal Historisch Centrum Eindhoven	g.dorsers@rhc-eindhoven.nl
	Ko Niestijl	Beleidsmedewerker DIV	Provincie Groningen	k.Niestijl@provinciegroningen.nl
Utrecht 6 april				
	Floortje Tuinstra			
	Carola van Dijk	Projectmedewerker archivering	Nederlands Filmfonds	c.van.dijk@filmfonds.nl
	Annelot Vijn		Utrechts Archief	a.vijn@hetutrechtsarchief.nl
	Henk Duits	plv. Directeur	Haags Gemeentearchief	henk.duits@denhaag.nl
	Peter van Beek	AFGEMELD	Gemeentearchief Ede	
	Robbert Jan Hageman	Adviseur ontwikkeling Kennis en Advies	Nationaal Archief	robbert.jan.hageman@nationaalarchief.nl
	Fifine Kist		HvA-Archiefschool	s.kist@hva.nl
	Bernardine Ypma		Het Utrechts Archief	b.ypma@hetutrechtsarchief.nl
	Diana Teunissen	Directeur Digitale Infrastructuur en Advies	Nationaal Archief	diana.teunissen@nationaalarchief.nl
	Chantal Keijsper	Directeur	Het Utrechts Archief	c.keijsper@hetutrechtsarchief.nl
	Anne Marie van Vliet	P&O adviseur	Het Utrechts Archief	???
	Kevin van Tuijl	Adviseur Digitale Ontwikkeling	Regionaal Archief Rivierenland	KVTuijl@rariierenland.nl
	Antal Posthumus	Adviseur Recordkeeping	Nationaal Archief	antal.posthumus@nationaalarchief.nl
	Theo Vermeer	Expert Informatiebeheer	Stadsarchief Rotterdam	th.vermeer@rotterdam.nl
	F. Ketelaar	Emeritus hoogleraar	UvA	eketelaar@xs4all.nl
	Kees Schabbing	Inspecteur	Provincie Noord-Holland	schabbing@noord-holland.nl
	Joost van Koutrik	Coordinator Inspectie/plv archivaris	Het Utrechts Archief	j.vankoutrik@hetutrechtsarchief.nl
	Lotte Oldegbers	Junior Expert Interbestuurlijk Toezicht - Kabinet	Provincie Noord-Holland	oldegbers@noord-holland.nl
	Pieter van Koetsveld	Beleidsmedewerker Informatiebeleid	Ministerie van OCW	p.vankoetsveld@minocw.nl
	Marie-Claire Dangerfiel	Expert Informatiebeheer	Stadsarchief Rotterdam	mc.dangerfiel@rotterdam.nl
	Hein Merkelbach	Archiefinspecteur	RHC Zuidoost Utrecht	hmerkelbach@rhczuidoostutrecht.nl
Bergen op Zoom 20 april				
	Wim reijnders			
	Ruud Yap	Afdelingshoofd Digitale Archiefdiensten	Nationaal Archief	ruud.yap@nationaalarchief.nl
	Fred v.d. Kieboom	Gemeentearchivaris		kieboom.fvd@tholen.nl
	Hildo van Engen	Streekarchivaris	Streekarchief Heusden Altena	HvEngen@salha.nl
	Marisca Heijmans	Streekarchivaris	Streekarchief Heusden Altena	Mheijmans@salha.nl
	Fieke Krikhaar	Programma coördinator e-depot	Zeeuws Archief	f.krikhaar@zeeuwsarchief.nl
	Janna Leguijt	Hoofd Cultuurhistorie/digitale dienstverlening	RHC Eindhoven	J.Leguijt@rhc-eindhoven.nl
	Bernie Blom	Gemeentearchivaris	Archief Delft	bbloom@delft.nl
	Marieke de Haan	coördinator Archiefschool	HvA Archiefschool	m.de.haan@hva.nl
	Peter Blom	Senior Infobehemer/conservator museale collecties	Zeeuws Archief	p.blom@zeeuwsarchief.nl
	Hanneke Jansen	medewerkster DIV	Gemeente Reimerswaal	Hanneke.Jansen@mailto:h.jansen@reimerswaal.nl
	Rosa van Santen	Coordinator Kennisfunctie	Beeld en Geluid	rsanten@beeldengeluid.nl
	Lotte van Mourik	Communicatieadviseur	Nationaal Archief	lotte.vanmourik@nationaalarchief.nl
	Angelique Groenewegen	hoofd Beheer en Exploitatie	Zeeuws Archief	a.groenewegen@zeeuwsarchief.nl
	Leo Hollestelle	Senior Informatiebeheerder	Zeeuws Archief	l.hollestelle@zeeuwsarchief.nl
	Kees de Ridder	Senior Informatiebeheerder	Zeeuws Archief	
Haarlem 24 april				
	Klaartje Pompe			
	Welmold Bons	Docum.informatiespecialist Militaire Gesch.	Ned. Inst. Voor Mil. Historie	W.M.Bons@mindef.nl
	Erwin Rossmel	Hoofd (Beeld) Collecties, Publieksinform.& Coll	Ned. Inst. Voor Mil. Historie	E.Rossmel@mindef.nl
	Henk Huitsing	Adviseur Digitale Ontwikkeling	Regionaal Archief Rivierenland	HHuitsing@rivierenland.nl
	Josje Eversen	Archiefinspectie	Stadsarchief Rotterdam	j.everse@rotterdam.nl
	Ben Bilyj	Coördinator DIV	Gemeente Heemskerk	Bilyj@heemskerk.nl
	Tamara van Zwol	Consulent erfgoed en beleving	Erfgoedhuis Zuid-Holland	vanzwol@erfgoedhuis-zh.nl
	Marianne Loef	Archiefinspecteur	Noord-Hollands Archief	loefm@noord-holland.nl
	Sigfried Jänzing	Directeur	Streekarchief Midden-Holland	s.janzing@samh.nl
	Karolien Verbrugge	Archivaris	NIOD	k.verbrugge@niod.knaw.nl
	Ellen van der Waarden	Gemeentearchivaris	Haags Gemeentearchief	
	Theo Vermeer	Expert Informatiebeheer	Stadsarchief Rotterdam	th.vermeer@rotterdam.nl
	Peter Diebels	Provinciearchivaris	Provincie Zuid-Holland	pgm.diebels@pzh.nl
	Tanja Holt	Adviseur gegevensbescherming- en beheer	Gemeente Heemskerk	t.holt@heemskerk.nl
	Sofie Bustraan	Beleidsadviseur	Stadsarchief Amsterdam	S.Bustraan@amsterdam.nl
	Laura Koopmans	Medewerker Toezicht, Beleid en Advies	Stadsarchief Amsterdam	laura.koopmans@amsterdam.nl
	Stinie Francke	Archiefinspecteur	Noord-Hollands Archief	stinie.francke@noord-hollandsarchief.nl
	Teun de Bruijn	Gemeentearchivaris	Regionaal Archief Dordrecht	TJ.de.Bruijn@dordrecht.nl
	Robin Lassche	Archiefinspecteur	Regionaal Archief Dordrecht	R.Lassche@dordrecht.nl
	Robbert-Jan Hageman	Adviseur ontwikkeling Kennis en Advies	Nationaal Archief	r.j.hageman@nationaalarchief.nl
	Pieter Vijn	sr Datamanager	Atria	
	Harriet de Man	Adviseur GLAM & Archiknowmad	Archiknowmads	harriet.deman@online.nl
	Sylvia Bakker-Kemp	voorvliet	Archiknowmads	sylviabakker24@gmail.com
	Rob Lengers	Senior medewerker	Gemeentearchief Zaanstad	gemeentearchief@zaanstad.nl
	P. Post	Directeur	Regionaal Archief Alkmaar	p.post@archieffalkmaar.nl
	Annemieke Adema	Archiefinspecteur	Gemeentearchief Zaanstad	a.adema@zaanstad.nl
	Frans Hoving	Gemeentearchivaris	Gemeentearchief Zaanstad	f.hoving@zaanstad.nl
	Wouter Brunner	Archiefinspecteur	Haags Gemeentearchief	wouter.brunner@denhaag.nl
	Tine van Nierop	Informatiemanager	Westfries Archief	t.van.nierop@wfa.nl
	Tamara Tesselaar-Groot	Archiefmedewerker	Westfries Archief	t.tesselaar-groot@wfa.nl
	Tamara van Zwol	Consulent Erfgoed & Beleving	Erfgoedhuis Zuid-Holland	vanzwol@erfgoedhuis-zh.nl
	Marit Vochteloo	Coord. Beleidsmedewerker Dir. Media & Creat. Indu	Ministerie van OCW	m.vochteloo@minocw.nl

	Sylvia Bakker-Kempen	voorzitter	Archiknowmads	sylviabakker24@gmail.com
	Rob Lengers	Senior medewerker	Gemeentearchief Zaanstad	gemeentearchief@zaanstad.nl
	P. Post	Directeur	Regionaal Archief Alkmaar	p.post@archiefalkmaar.nl
	Annemieke Adema	Archiefspecteur	Gemeentearchief Zaanstad	a.adema@zaanstad.nl
	Frans Hoving	Gemeentearchivaris	Gemeentearchief Zaanstad	f.hoving@zaanstad.nl
	Wouter Brunner	Archiefspecteur	Haags Gemeentearchief	wouter.brunner@denhaag.nl
	Tine van Nierop	Informatiemanager	Westfries Archief	t.van.nierop@wfa.nl
	Tamara Tesselaar-Groot	Archiefmedewerker	Westfries Archief	t.tesselaar-groot@wfa.nl
	Tamara van Zwol	Consulent Erfgoed & Beleving	Erfgoedhuis Zuid-Holland	vanzwol@erfgoedhuis-zh.nl
	Marit Vochteloos	Coord. Beleidsmedewerker Dir. Media & Creat. Indu	Ministerie van OCW	m.vochteloos@minocw.nl
	Ivo Zandhuis	Consultant	Ivo Zandhuis Onderzoek & Advies	ivo@zandhuis.nl
	Theo Vermeer	Expert Informatiebeheer	Stadsarchief Rotterdam	th.vermeer@rotterdam.nl
	Bart van Gent	Senior Adviseur Strategisch Relatiemanagement	Nationaal Archief	bart.van.gent@nationaalarchief.nl
Zwolle 13 april	Julia Romijn-Wixley	Manager Collectie	Gelders Archief	j.romijn@geldersarchief.nl
	Ilse Nagelkerke	Manager Publiek	Gelders Archief	i.nagelkerke@geldersarchief.nl
	Hans Berende		HvA Archiefschool	h.m.berende@hva.nl
	Martin Jochems	Gemeentearchivaris	Gemeente Apeldoorn	g.m.jochems@apeldoorn.nl
	Ton Dijksterhuis	Hoofd informatiebeheer	Historisch Centrum Overijssel	a.dijksterhuis@historischcentrumoverijssel.nl
	Bert Nielsen	Informatiebeheer ICT	Historisch Centrum Overijssel	b.nielsen@historischcentrumoverijssel.nl
	Sil van Doornmalen	Adviseur Digitale Ontwikkeling	Regionaal Archief Rivierland	SVDoornmalen@rivierland.nl
	Wilma Koolen	Archiefspecteur Nijmegen	Regionaal Archief Nijmegen	w.koolen@nijmegen.nl
	Ernest Verhees	Bureauhoofd Dienstverlening en Beheer	Regionaal Archief Nijmegen	e.verhees@nijmegen.nl
	B. te Vaarwerk	Interbestuurlijk toezichthouder archieven	Provincie Gelderland	b.te.vaarwerk@gelderland.nl
	Drs Lolke Folkertsma	Archivaris/Archiefspecteur	Provincie Overijssel	l.folkertsma@overijssel.nl
	Gerrit Bril MPM	Beleidsontwikkelaar/Archivaris i.o.		g.bril@overijssel.nl
	Jeroen Tjihuis	Recordmanager	Universiteit Twente	j.a.j.tjihuis@utwente.nl
	H. Martinus	Recordmanager	Universiteit Twente	h.martinus@utwente.nl
	Marit Vochteloos	Coord. Beleidsmedewerker Dir. Media & Creat. Indu	Ministerie van OCW	m.vochteloos@minocw.nl
	Hajo de Roo	Streekarchivaris	Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe	hajo.de.roo@streekarchivariaat.nl
	Wouter Oenema	Medewerker Implementatie e-depot	Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe	wouter.oenema@elburg.nl
	Jacqueline Slats	Hoofd Infrastructuur & Services	Nationaal Archief	Jacqueline.slats@nationaalarchief.nl
	Ko Niestijl	Beleidsmedewerker Documentari Informatie Voorziening	Provincie Groningen	k.niestijl@provinciegroningen.nl
	Dirk Emans	Communicatieadviseur	Nationaal Archief	dirk.emans@nationaalarchief.nl
	Pieter van Koetsveld	beleidsmedewerker Informatiebeleid	Ministerie van OCW	p.vankoetsveld@minocw.nl